PHILADELPHUS

Dendroflora
Nr 31 - 1994

SORTIMENTS- EN GEBRUIKSWAARDEONDERZOEK

M.H.A. Hoffman [1])

Philadelphus L. (Boerenjasmijn) behoort tot de *Hydrangeaceae* en is één van de bekendere zomerbloeiende sierheesters. Het geslacht is vooral geliefd vanwege de witte, zoet geurende bloemen. Afhankelijk van de soort of cultivar kan de Boerenjasmijn op diverse plaatsen worden aangeplant, bijvoorbeeld in kleine tuinen of als grof plantsoen. Het geslacht telt tegenwoordig ruim 70 soorten. Er zijn door selectie en gerichte veredeling inmiddels circa 100 cultivars ontstaan. In Nederland zijn momenteel ongeveer 25 verschillende soorten en cultivars in omloop als sierstruik. Zowel in als buiten Nederland is het met de naamgeving slecht gesteld. In (botanische) tuinen en kwekerijen zijn veel planten verkeerd benaamd. Ook bestaat er over de indeling van de (hybride-) cultivars veel verwarring.

Om een beter inzicht in de gebruiksmogelijkheden te krijgen en de heersende naamsproblematiek op te lossen is in 1983 - op verzoek van de Koninklijke Vereniging voor Boskoopse Culturen (KVBC) - op het Proefstation voor de Boomkwekerij een *Philadelphus*-sortiment van ruim 100 verschillende soorten, soortshybriden en cultivars bijeengebracht en bestudeerd. De planten zijn zoveel mogelijk geïdentificeerd en gedocumenteerd (herbarium, beschrijvingen en dia's). In samenwerking met de KVBC is de collectie beoordeeld op kwaliteit als tuin- en plantsoenplant. Daarbij is onder andere gelet op groeiwijze, bloeirijkheid, bloemgeur en een algehele indruk.
Op grond hiervan is een lijst met aanbevolen soorten en cultivars samengesteld voor diverse gebruiksmogelijkheden. Twee van de aanbevolen selecties zijn nog (vrijwel) onbekend, *Philadelphus* 'Limestone' (nieuw benaamd; syn. 'Alabaster') en *P.* 'Hidden Blush' (nieuw benaamd). Beide cultivars zullen in het najaar van 1996 via het Proefstation worden verspreid.
Er is een "nieuwe", evenwichtigere indeling van de (hybride)cultivars in 4 cultivargroepen gemaakt. Deze indeling komt inhoudelijk overeen met de indeling van H.J. Grootendorst uit 1956 en ze wijkt af van de op dit moment meest gebruikte indeling van Rehder in 5 soortshybriden. De voorgestelde indeling in cultivargroepen is conform de nieuwe richtlijnen van de ICNCP (International Code of Nomenclature for Cultivated Plants).
In dit artikel wordt, na vermelding van de algemene gegevens over het geslacht, uitgebreid ingegaan op deze cultivarindeling. Daarna volgen de beschrijvingen van de voor Nederland belangrijkste soorten en cultivars. Deze worden in Nederland veel verhandeld en/of naar aanleiding van dit onderzoek aanbevolen. Daarna volgt de beschrijving van het minder belangrijke sortiment. Achter de cultivarnaam wordt de eventuele cultivargroep vermeld. Indien de besproken cultivar niet tot een van de vier cultivargroepen behoort, of wanneer dit (nog) onduidelijk is, wordt niets vermeld.
Aan het eind van het artikel is voor de belangrijke soorten en cultivars een gebruikswaardetabel gegeven. Tenslotte volgt een lijst met aanbevolen cultivars.

Het onderzoek is destijds opgezet door de toenmalig medewerker van het proefstation ing. G. Fortgens. Hij heeft de collectie verzameld en een deel van de identificaties en documentatie verricht. In 1990 is hij gedurende drie maanden bijgestaan door Judith Granger Godbout, stagaire van de Universiteit van Montreal (Canada). De voortzetting en afronding van het onderzoek is door de auteur van dit artikel verricht.

MORFOLOGISCHE BESCHRIJVING

Philadelphus-soorten zijn gewoonlijk bladverliezend, zelden wintergroen, 0.3-6 m hoog. De takken zijn (schuin) opgaand tot overhangend, soms half klimmend. De schors is gesloten of duidelijk afschilferend, grijs of licht- , donker- of kastanjebruin. De bladeren zijn tegenoverstaand, zonder steunblaadjes, enkelvoudig, 1-20 cm lang, lancetvormig tot ovaal of eirond, spits of (lang) toegespitst aan de top, gaafrandig of getand, 3- of 5- (hoofd)nervig, kaal tot viltig behaard en kort gesteeld.

[1]) Onderzoeker sortiment Proefstation voor de Boomkwekerij, Boskoop.

De zwak tot sterk, zoet geurende, tweeslachtige bloemen staan aan korte bebladerde zijtakjes aan de tweejarige takken. Ze staan soms solitair (eindstandig), maar meestal komen daaronder nog een of meer paren voor met één bloem per bladoksel, waardoor een 3 tot meer-bloemige (schijn)tros ontstaat. Soms ontstaan er in de onderste (schut)bladoksels meerdere bloemen, waardoor er sprake is van een (schijn)pluim. Er zijn gewoonlijk 4 eivormige, spitse of toegespitste, vrijstaande kelkbladen, die zijn ingeplant op een met het vruchtbeginsel vergroeide bloembodem. De kelk en bloembodem kunnen kaal of meer of minder sterk behaard zijn. De diameter van de kroon is 1-7 cm, wit, roomwit of wit met een paarsrood centrum en bestaat uit 4 (zelden 5 of 6) rondachtige tot langwerpige, vrijstaande kroonbladen. Er zijn 15-100 meeldraden. Bij een aantal cultuurvormen zijn de meeldraden (gedeeltelijk) steriel of veranderd in kroonbladen (gevulde bloemen). Het vruchtbeginsel is (half)onderstandig, gewoonlijk 4-hokkig. De 4 stijlen zijn gedeeltelijk vergroeid, zelden vrijstaand, gewoonlijk korter dan de meeldraden. De min of meer ovale vrucht is een doosvrucht, waaraan in het midden of aan de top de blijvende kelkbladen staan. De zaden zijn ongeveer langwerpig, < 5 mm en ze bevatten een korte of lange, zogenaamde zaadvleugel.

NATUURLIJKE VERSPREIDING

Philadelphus komt van nature voor in de gematigde gebieden en in de subtropen (zelden tropen) van het noordelijk halfrond. Het verspreidingsgebied loopt van Zuidwest-Canada via de Verenigde Staten naar Midden-Amerika en verder van Oost-Azië (Japan, Korea, China, Himalaja-gebergte) naar Klein-Azië en Zuidoost-Europa. In Nederland komt het geslacht van nature niet voor. *P. coronarius* wordt sporadisch verwilderd aangetroffen.

SYSTEMATIEK

In 1753 beschreef Linnaeus in zijn Species Plantarum het geslacht *Philadelphus*. Hij onderscheidde 2 soorten: *P. coronarius* (typesoort) en *P. inodorus*. De naam Philadelphus, die waarschijnlijk is ontleend aan Ptolemaeus Philadelphus, koning van Egypte van 283-247 vóór Chr., werd al door de oude Grieken gebruikt, voor een plant waarvan de identiteit niet bekend is. Uit het Grieks vertaald betekent de naam Philadelphus broederliefde.
Na de tijd van Linnaeus heeft een aantal taxonomen bijgedragen aan de classificatie van het geslacht. Hiervan is Koehne (1896) degene, die de eerste monografie van het genus heeft samengesteld. Hij herkent binnen *Philadelphus*, onder andere op grond van de bloeiwijze, de schors, bladgrootte, beharing van de stijlen en het wel of niet zichtbaar zijn van de okselknoppen, 2 secties en 7 subsecties.
In deze eeuw is met name Rehder van belang, die in zijn "Manual of cultivated Trees and Shrubs" (eerste druk in 1927), een (t.o.v. Koehne) ietwat aangepaste indeling van *Philadelphus* heeft gemaakt, waarbij naast de soorten ook cultivars en hybriden worden geplaatst binnen hetzelde hiërarchisch systeem.
De meest recente en momenteel meest gehanteerde indeling van *Philadelphus* is opgesteld door Hu (1954-1956). Deze indeling, die ten dele verschilt van die van Koehne en Rehder, omvat 71 soorten, ondergebracht in 4 subgenera, waarbinnen 9 secties worden onderscheiden, waarvan 1 sectie weer is onderverdeeld in 8 series. Belangrijke morfologische onderscheidskenmerken zijn: type bloeiwijze, wel of niet zichtbaar zijn van de okselknoppen, bladbeharing, beharing van kelk en bloembodem, aantal meeldraden, mate van vergroeidheid van de stijlen, beharing van stijlen en honingschijf, vorm en afmeting van de stempel en lengte van de zaadvleugel. In tegenstelling tot de indeling van Rehder zijn de soortshybriden en cultivars niet in het systeem verwerkt, maar worden ze apart behandeld. (Zie het volgende hoofdstuk "Indeling van de cultivars").

INDELING VAN DE CULTIVARS

Van *Philadelphus* zijn in deze en de vorige eeuw een groot aantal (soorts- en cultivar-)hybriden ontstaan en geselecteerd. Gedeeltelijk zijn deze vormen spontaan ontstaan, maar vele zijn het resultaat van bewust uitgevoerde kruisingsprogramma's. De belangrijkste persoon en tevens pionier in het uitvoeren van kruisingen met *Philadelphus* is de Franse kweker Victor Lemoine uit Nancy (1823-1912). Zelfs nu nog is bijna de helft van de tegenwoordig bekende cultivars van *Philadelphus* door hem gewonnen.
Lemoine begon in 1884 met het kruisen van *P. microphyllus* en *P. coronarius*. Hieruit ontstond een

kleinbladige selectie, door Lemoine *P.* × *lemoinei* genoemd.
Deze selectie werd gekruist met grootbloemige en hoger groeiende soorten, waaronder *P. insignis*, *P. inodorus* var. *grandiflorus* en *P. mexicanus* (*P. coulteri* Hort., non Watson). Hieruit zijn in de daarop volgende jaren tientallen nieuwe cultivars geselecteerd. Uit kruisingen met *P. mexicanus* *'Rose Syringa'* is een aantal cultivars ontstaan met een paarsrood centrum in de bloem, waarvan *P.* × *purpureo-maculatus* een van de eerste was.
In 1927 heeft Rehder in zijn "Manual of cultivated Trees and Shrubs" alle vermelde cultivars ingedeeld in groepen. Hij geeft de groepen aan door middel van soortshybride-namen en classificeert deze samen met de soorten in secties en subsecties. Naast de reeds door Lemoine benoemde *P.* × *lemoinei* en *P.* × *purpureo-maculatus*, onderscheidt hij *P.* × *virginalis*, *P.* × *cymosus* en *P.* × *polyanthus*. Rehder geeft van deze 5 groepen gedetaileerde beschrijvingen. Van de 3 laatste groepen kenmerkt *P.* × *virginalis* zich met name door de sterk behaarde bloembodem en bladonderzijde en halfgevulde tot gevulde bloemen. *P.* × *cymosus* kenmerkt zich met name door de kale bloembodem. De bloemen zijn enkel of gevuld en groot (5-6 cm in diameter). *P.* × *polyanthus* tenslotte kenmerkt zich met name door de behaarde bloembodem, de vrij kleine, meestal gaafrandige bladeren en de kleine bloemen (diameter ca. 3.5 cm).
Dit indelingssysteem voor de hybride-cultivars van *Philadelphus* wordt grotendeels overgenomen door S.Y. Hu in haar monografie van *Philadelphus*. De vijf bovengenoemde groepen worden ook door Hu onderscheiden. In tegenstelling tot Rehder, deelt Hu een aantal cultivars niet bij één van deze hybriden in, waardoor "losse" cultivars ontstaan. Daarbij is er ook een aantal cultivars dat in een andere groep valt in vergelijking met Rehder's indeling.
Deze indeling van cultivars wordt ook tegenwoordig nog veel gebruikt (bv. Huxley (1992) en Krüssmann (1977)). In andere flora's (bv. Bean (1976) en Hillier (1994)) wordt ook deze indeling gebruikt, maar krijgen de groepen geen naam van een soortshybride, maar van een cultivargroep; *P.* × *lemoinei* wordt dan *P.* Lemoinei Groep.

Een nadeel van de indeling van Rehder en afleidingen daarvan is, dat de grenzen tussen een aantal soortshybriden erg vaag zijn, waardoor veel cultivars qua kenmerken ergens tussenin vallen. Dit geldt met name voor *P.* × *polyanthus* en *P.* × *cymosus*. Bean (1976) maakt hier melding van.
Om dit probleem te ondervangen wordt hier een aangepaste indeling voorgesteld. Hierbij worden zo weinig mogelijk en alleen de meest praktische (minst dubbelzinnige en zoveel mogelijk op gebruik gerichte) kenmerken ter onderscheiding gebruikt. In tegenstelling tot de gewone systematiek (van wilde planten), volgens welke de bestaande indeling van *Philadelphus*-cultivars ook werkt, is verwantschap niet belangrijk. De voorgestelde indeling in zg. cultivargroepen is meer op het gebruik gericht. Er is ook getracht de oude indeling van de naamgeving en inhoud zoveel mogelijk te volgen.
Voorgesteld wordt om 4 cultivargroepen te onderscheiden, te weten Purpureo- maculatus Groep, Lemoinei Groep, Virginalis Groep en Burfordensis Groep.
Van de 3 eerste cultivargroepen komen de naam helemaal en de inhoud grotendeels overeen met het oude systeem. De Burfordensis Groep is helemaal nieuw, deze is in grote lijnen een samenvoeging van de 2 oude groepen *P.* × *cymosus* en *P.* × *polyanthus*. De Burfordensis Groep kenmerkt zich door de middelgrote tot grote bladeren en de enkele bloemen. De naam is ontleend aan een typische vertegenwoordiger, *P.* 'Burfordensis'.
Deze 4 cultivargroepen komen inhoudelijk vrijwel geheel overeen met de indeling, zoals voorgesteld door H.J. Grootendorst in de Boomkwekerij, Nr 12 (1949). De in dat artikel voorgestelde groepen werden echter niet benaamd, maar aangegeven met groep 1 t/m 4. Mogelijk hierdoor - en omdat een dergelijke praktische indeling geen enkele status had - is de indeling van Grootendorst tot nu toe niet nagevolgd.
Sinds dit jaar heeft zo'n praktische indeling wel draagkracht, omdat op het 2de symposium voor de taxonomie van cultuurplanten (Seattle 1994), nieuwe richtlijnen zijn besproken voor het indelen van cultivars. Deze richtlijnen zijn terug te vinden in de nieuwe ICNCP (= International Code of Nomenclature for Cultivated Plants; Trehane et al., 1995). Het komt erop neer dat cultivars (indien wenselijk) zo praktisch mogelijk moeten worden ingedeeld in cultivargroepen. Hierbij is, in tegenstelling tot de indeling van wilde planten, verwantschap niet van belang. Bovendien hoeft het systeem niet hiërarchisch te zijn. Cultivars die niet in een bepaalde cultivargroep vallen, kunnen daardoor als "losse" cultivars worden behandeld.
De voorgestelde indeling van de cultivars van *Philadelphus* in 4 cultivargroepen is geheel conform de nieuwe richtlijnen van de ICNCP.

De voorgestelde indeling van cultivars in cultivargroepen is als volgt:

1. PURPUREO-MACULATUS GROEP
Standaard cultivar: *P.* 'Purpureo-maculatus'.
Bloemen (room)wit met paarsrood centrum. Planten laag tot middelhoog (0.3-2 m). Bladeren klein tot middelgroot, aan de niet-bloeiende scheuten 2-8 cm lang.
Cultivars: 'Beauclerk', 'Belle Etoile', 'Bicolore', 'Burkwoodii', 'Galathée', 'Nuage Rose', 'Oeil de Pourpre', 'Purpureo-maculatus' en 'Sybille'.

2. LEMOINEI GROEP
Standaard cultivar: *P.* 'Lemoinei'.
Bloemen (room)wit. Planten laag tot middelhoog (0.2-2 m). Bladeren klein, aan de bloeiende scheuten altijd en aan de niet-bloeiende scheuten vrijwel altijd korter dan 5 cm.
Cultivars: 'Avalanche', 'Dame Blanche', 'Erectus', 'Fimbriatus', 'Frosty Morn', 'Lemoinei', 'Manteau d'Hermine', 'Mont Blanc', 'Pavillon Blanc', 'Silberregen', 'Snowdwarf', 'Snowgoose' en 'Velléda'.

3. VIRGINALIS GROEP
Standaard cultivar: *P.* 'Virginal'.
Bloemen (room)wit, (overwegend) halfgevuld of gevuld. Planten middelhoog tot hoog (1-4 m). Bladeren (middel)groot, aan de niet-bloeiende scheuten (overwegend) langer dan 5 cm.
Cultivars: 'Albâtre', 'Arctica', 'Audrey', 'Bannière', 'Boule d'Argent', 'Bouquet Blanc', 'Buckley's Quill', 'Enchantement', 'Girandole', 'Glacier', 'Komsomoletz', 'Minnesota Snowflake', 'Pekphil', 'Pyramidal', 'Rusalka', 'Schneesturm', 'Snowbelle', 'Virginal', 'Yellow Hill' en 'Zhemczug'.

4. BURFORDENSIS GROEP
Standaard cultivar: *P.* 'Burfordensis'.
Bloemen (room)wit, (overwegend) enkel. Planten middelhoog tot hoog (1-4 m). Bladeren (middel) groot, aan de niet-bloeiende scheuten (overwegend) langer dan 5 cm.
Cultivars: 'Academic Komarov', 'Apollo', 'Atlas', 'Biały Sopel', 'Burfordensis', 'Conquête', 'Falconeri', 'Favorite', 'Hidden Blush', 'Innocence', 'Kalina', 'Karolinka', 'Kasia', 'Limestone', 'Marjorie', 'Norma', 'Rosace', 'Slavinii', 'Switezianka' en 'Voie Lactée'.

CULTUUR- EN GEBRUIKSWAARDE

Philadelphus is in Nederland en in vele andere gematigde landen op het noordelijk halfrond een zeer geliefde tuinplant. Dit is vooral te danken aan de prachtige, zoet geurende, witte bloemen. Daarnaast zijn ook de in het algemeen goede winterhardheid, gemakkelijke vermenigvuldiging, goede gezondheid en de tolerantie ten aanzien van een groot aantal milieuomstandigheden van grote invloed.
Philadelphus groeit het best op lemige bodem, maar ook op veengrond of op droge zandgrond groeien de planten in het algemeen goed. Daarbij staan de planten graag in de zon of eventueel in de halfschaduw. In de schaduw laat de bloei vaak te wensen over. Afhankelijk van de soort of cultivar wordt *Philadelphus* gebruikt in een aantal beplantingstypen. In fijne (meng)beplanting, zoals kleine tuinen, rotstuinen, plantenbakken of vooraan in een gemengde border, dienen vooral de lage vormen (< 1 meter). De middelhoge vormen (1-2 meter) kunnen goed worden gebruikt voor kleine tot middelgrote tuinen en halffijn (stads)plantsoen. Enkele hoge vormen (> 2 meter) zijn zeer geschikt voor grove (meng)beplanting, zoals onderhoudsarm plantsoen en grote tuinen. Enkele brede en dicht vertakte cultivars lenen zich goed voor vakbeplanting. Een aantal *Philadelphus*-cultivars zou als haagplant niet misstaan. Zo'n bloeiende haag kan, mits goed verzorgd, zelfs een zeer spectaculaire aanblik zijn. Voor strakke, kort geknipte hagen leent *Philadelphus* zich minder goed.
Het gewas is gemakkelijk te vermenigvuldigen door middel van zomerstek in juni-juli. Alleen de sterk groeiende soorten en cultivars kunnen worden vermeerderd van winterstekken (in januari-februari).
Bij het snoeien van *Philadelphus* moet worden bedacht, dat de bloemen ontstaan op korte zijtakjes aan de tweejarige takken en dat de meeste soorten uitstoelen door ondergrondse stengeluitlopers te vormen. De planten moeten met mate worden gesnoeid, liefst direct na de bloei. Hierbij moet alleen

het oude hout (ouder dan 5 jaar) worden verwijderd. Het uitstoelen kan worden bevorderd door de plant iets dieper dan op zijn vorige standplaats te planten.
Philadelphus is in het algemeen weinig ziektegevoelig; alleen bladluizen kunnen soms de plant beschadigen.

SOORTEN EN CULTIVARS

Philadelphus 'Alabaster' — zie **Philadelphus 'Limestone'**

Philadelphus 'Albâtre' - Virginalis Groep (Lemoine, Nancy, Frankrijk, 1913)

GROEIWIJZE: breed opgaand, vrij gedrongen, 1-1.5 m hoog; schors licht- tot kastanjebruin; jonge stengels opvallend rood [1]).
BLADEREN: 2-4 × 1-2 cm (gen.), 4-8 × 3-6 cm (veg.), eirond, matig tot sterk getand, ca. 4 tanden aan weerszijden, (donker)groen, van onderen matig behaard [2]).
BLOEIWIJZE: vrij dicht, 3-7-bloemig; bloemas 0-4 cm lang.
BLOEMEN: halfgevuld, redelijk geurend, komvormig, diameter ca. 4 cm; bloembodem en kelk vrijwel kaal; kroonbladen wit, ovaal tot rondachtig, naar binnen toe relatief smaller en zeer onregelmatig van vorm; meeldraden 0-20; bloeitijd midden-laat [3]).

Kenmerkend voor *Philadelphus* 'Albâtre' zijn de vrij compacte groeiwijze, de vrij donkergroene bladeren, de (vrijwel) kale bloembodem en de halfgevulde bloemen. Voor de Virginalis Groep zijn de bladeren van deze plant vrij klein.
Het is waarschijnlijk een kruising tussen *P.* 'Lemoinei' (of nauw verwant ervan) en *P. inodorus* var. *grandiflorus*.
Het is een goede middelhoge selectie, die wordt aanbevolen voor gebruik in halffijne gemengde beplanting en vakbeplanting.
Deze cultivar lijkt veel op *P.* 'Bouquet Blanc', maar heeft een compactere habitus en iets compactere bloeiwijzen en rodere jonge stengels. Deze verschillen zijn echter niet erg duidelijk. Hu (1956) beschouwt *P.* 'Albâtre' als een synoniem van *P.* 'Bouquet Blanc'.
De (Franse) naam 'Albâtre' betekent albast, een op marmer lijkende gipssoort.

Philadelphus 'Beauclerk' - Purpureo-maculatus Groep (L. Palmer, Headborne, Winchester, Eng., 1942) – zie kleurenfoto blz. 54
GROEIWIJZE: vrij krachtig, breed opgaand tot iets overhangend, 1.5-2 m hoog; schors kastanje- tot donkerbruin.
BLADEREN: 3-6 × 2-3.5 cm (gen.), 6-9 × 4-7 cm (veg.), eirond, vrij sterk getand, ca. 4 tanden aan weerszijden, groen, van onderen vrij dicht viltig behaard.
BLOEIWIJZE: dicht en kort, 1-5(-7)-bloemig; bloemas 0-2(-5) cm lang.
BLOEMEN: enkel, zeer sterk geurend, wijd openstaand, diameter ca. 6.5 cm; bloembodem en kelk matig behaard; kroonbladen wit met paarsrode basis, min of meer rond, vaak iets breder dan lang, onregelmatig ingesneden, de top gewoonlijk diep ingesneden, sterk overlappend; meeldraden ca. 27; bloeitijd laat.

Kenmerkend zijn de brede groeiwijze, de grote hoogte (voor een plant uit de Purpureo-maculatus Groep), de korte en dichte bloeiwijzen, de late bloei en de grote, zeer sterk geurende bloemen met paarsrood centrum. Als *Philadelphus* 'Beauclerk' goed groeit, dan is het één van de mooiste *Philadelphus*-cultivars. De plant moet daarom goed worden verzorgd. De struik dient regelmatig en

[1]) De kleur van de schors geldt voor tweejarige takken.
[2]) Er worden twee afmetingen gegeven; eerst voor het blad aan de generatieve scheuten (gen.) en dan voor de vegetatieve scheuten (veg.). De gegevens die daarop volgen (vorm, insnijding en beharing) gelden voor de bladeren aan de vegetatieve scheuten. De bladeren aan de generatieve scheuten zijn gewoonlijk kleiner en iets minder getand en behaard. De kleur is ongeveer hetzelfde.
[3]) De bloemdiameter is gemeten aan wijd uitstaande kroonbladen. De metingen aan de kroonbladen gelden voor de buitenste, de eventuele kroonbladen meer naar binnen toe (bij gevulde bloemen), zijn gewoonlijk smaller en onregelmatig van vorm. Het tijdstip en de duur van de bloei zijn afhankelijk van de weersomstandigheden. Ze wordt weergegeven in de volgende termen: vroeg (ca. eind mei-begin juni), midden-vroeg (ca. eerste helft juni), midden- laat (ca. tweede helft juni) en laat (eerste helft juli).

goed te worden gesnoeid en - in verband met de matige winterhardheid - op een beschutte worden geplant.
Indien hieraan wordt voldaan, wordt de struik aanbevolen voor halffijne mengbeplanting en als geurplant.
Het is een kruising tussen *P.* 'Burfordensis' en *P.* 'Sybille'. De cultivar is aneuploid (diploid × triploid).

Philadelphus 'Belle Etoile' - Purpureo-maculatus Groep (Lemoine, 1923) – zie kleurenfoto blz. 54
GROEIWIJZE: vrij breed opgaand, 1-1,5 m hoog; schors licht- tot kastanje- tot zwartbruin; jonge stengels iets roodachtig.
BLADEREN: 2-6 × 1-3 cm (gen.), 5-8 × 3-4.5 cm (veg.), eirond, vrijwel gaafrandig tot matig getand, ca. 5 tanden aan weerszijden, lichtgroen, van onderen matig behaard.
BLOEIWIJZE: dicht en kort, 1-5-bloemig; bloemas 0-3 cm lang.
BLOEMEN: enkel, sterk geurend, eerst klokvormig en later wijd openstaand, diameter ca. 6 cm; bloembodem en kelk vrij zwak behaard; kroonbladen wit met een paarsrode basis, ovaal, onregelmatig ingesneden; meeldraden ca. 30, overwegend steriel; bloeitijd laat.

Het meest kenmerkend zijn de lichtgroene bladeren, de armbloemige bloeiwijzen, de sterk geurende, grote, klokvormige bloemen met paarsrood centrum en de late bloei. In Nederland is het één van de meest verkochte *Philadelphus*. Dit is ook terecht, want de cultivar heeft een unieke combinatie van (positieve) kenmerken: Een rijke bloei, redelijke winterhardheid (voor een *P.* Purpureo-maculatus goed), vrij lage groeiwijze, typische bloemkleur en - vorm en een sterke geur. Aangeraden wordt om de struik jaarlijks te snoeien en op een iets beschutte standplaats aan te planten.
Het is een triploïde hybride.

Philadelphus 'Bouquet Blanc' - Virginalis Groep (Lemoine, 1903)
GROEIWIJZE: matig breed, opgaand, 1.5-2 m hoog; schors licht- tot donkerbruin; jonge stengels iets roodachtig.
BLADEREN: 3-6 × 1.5-3 cm (gen.), 5-10 × 3-5 cm (veg.), langwerpig-eirond, matig getand, ca. 6 tanden aan weerszijden, donkergroen, van onderen matig behaard.
BLOEIWIJZE: vrij dicht, 5-9-bloemig; bloemas 2-6 cm lang.
BLOEMEN: halfgevuld tot gevuld, redelijk geurend, komvormig, diameter ca. 4 cm; bloembodem en kelk vrijwel kaal; kroonbladen wit, ca. ovaal, de binnenste zeer onregelmatig van vorm; meeldraden 0- 20; bloeitijd midden-laat.

Deze cultivar lijkt veel op *Philadelphus* 'Albâtre' (zie aldaar).

Philadelphus 'Buckley's Quill' - Virginalis Groep (D.R. Sampson, Ottawa, Canada, 1964)
GROEIWIJZE: vrij breed opgaand, 1-2 m hoog; schors licht- tot grijsbruin; jonge stengels iets roodachtig.
BLADEREN: 2-3.5 × 1-2 cm (gen.), 5-8 × 3.5-6 cm (veg.), eirond, vrij sterk getand, ca. 5 tanden aan weerszijden, groen, van onderen vrij dicht viltig behaard.
BLOEIWIJZE: vrij dicht, 5-7(-9)-bloemig; bloemas 0-4 cm lang.
BLOEMEN: gevuld, redelijk geurend, wijd openstaand, diameter ca. 4 cm; bloembodem en kelk kaal; kroonbladen ca. 30, wit, ovaal, naar binnen toe langwerpiger en spitser; meeldraden geen; bloeitijd midden-vroeg.

Deze Canadese selectie is een kruising tussen *Philadelphus* 'Frosty Morn' en *P.* 'Bouquet Blanc' en is met name gekenmerkt vanwege de (volledig) gevulde bloemen met spitse, vrij regelmatig gevormde kroonbladen. Hierdoor ontstaat een stervormig uiterlijk.
In Canada is de plant kwekersrechtelijk beschermd.

Philadelphus 'Burfordensis' - Burfordensis Groep (W. Lawrence, Burford, Engeland, 1920)
GROEIWIJZE: smal, stijf opgaand, 1.5-2.5 m hoog, met dikke takken; schors grijs- tot donkerbruin.
BLADEREN: 4-8 × 2-4 cm (gen.), 6-9 × 3-5 cm (veg.), eirond(-langwerpig), matig getand, ca. 7 tanden aan weerszijden, (donker)groen, van onderen matig behaard.
BLOEIWIJZE: dicht, 5-9-bloemig; bloemas 0-3 cm lang.
BLOEMEN: enkel, redelijk geurend, wijd openstaand, diameter ca. 5 cm; bloembodem en kelk zwak behaard tot vrijwel kaal; kroonbladen 4 of (minder vaak) 5, wit, vrijwel ovaal, elkaar niet overlappend (indien 5 kroonbladen wel overlappend); meeldraden ca. 38; bloeitijd midden-laat.

Zeer kenmerkend zijn de stijf opgaande groeiwijze en de compacte bloeiwijzen. *Philadelphus* 'Burfordensis' is ontstaan als afwijkende scheut aan *P.* 'Virginal'. Vanwege de stijve habitus kan deze plant goed worden gebruikt als bloeiende haag. Het is de standaardcultivar van de Burfordensis Groep.

Philadelphus caucasicus var. *aureus* — zie **Philadelphus coronarius 'Aureus'**

Philadelphus coronarius L. — Zuid-Europa en Kaukasus – zie kleurenfoto blz. 71
Vrij brede struik, 1.5-3 m hoog, met opgaande tot schuin afstaande takken. De schors van de tweejarige takken is grijs- tot kastanjebruin en schilfert matig af. De jonge scheuten zijn vrij zwak behaard of kaal. De bladeren aan de vegetatieve scheuten zijn eirond(-langwerpig), 5-9 cm lang, afgerond of wigvormig aan de basis, toegespitst aan de top, redelijk tot vrij zwak getand (6-11 tanden aan weerszijden) en (vrijwel) kaal. De bladeren aan de bloeiende scheuten zijn iets kleiner (tot 6 cm lang) en zwak getand tot gaafrandig. De bloemen geuren sterk en zijn gerangschikt in 5-9-bloemige trossen met een 2-5 cm lange bloemas. De bloembodem is kaal of heeft enkele lange haren aan de basis. De kelkbladen zijn eirond, kort toegespitst, 4-5 mm lang en kaal. De kroon is roomwit, staat wijd open en heeft een diameter van 2.5-3 cm. De kroonbladen zijn omgekeerd eirond-langwerpig en 12-14 mm lang. Er zijn ca. 25 meeldraden. De stijlen zijn evenals de honingschijf kaal, gewoonlijk korter dan de meeldraden en voor 1/3 vergroeid of vrijwel helemaal vrijstaand. De naar binnen gekeerde zijde van de stempels is ca. 2-3 × zo lang als de naar buiten gekeerde zijde. De zaden hebben een middellange vleugel, min of meer even lang als het embryo. Bloeitijd vroeg.

Taxonomisch belangrijke kenmerken van deze soort zijn o.a. de (vrijwel) kale, middelgrote bladeren, de (vrijwel) kale kelk en bloembodem en de kale stijlen en honingschijf. Voor de sier zijn van belang, de vrij brede en (half)hoge groeiwijze, de sterk geurende roomwitte bloemen en de zeer vroege bloei (vanaf eind mei).
Deze soort wordt in Nederland vrij veel aangeboden. Er zijn diverse klonen in omloop, die onderling weinig van elkaar verschillen. De soort leent zich vooral voor de iets grovere beplantingen in tuin en plantsoen. De soort wordt veel aangeplant op droge gronden. *P. coronarius* is zeer winterhard.

Philadelphus coronarius 'Aureus' (vóór 1901) – zie kleurenfoto blz. 71

syn. *Philadelphus caucasicus* Koehne var. *aureus* (Rehder) Hu

GROEIWIJZE: matig krachtig, breed, compact, 1-2 m hoog.
BLADEREN: geelgroen, verder als die van de soort.
BLOEIWIJZE: als die van de soort.
BLOEMEN: als die van de soort.

Zeer kenmerkend zijn de compacte groeiwijze en de gele bladeren. De cultivar wordt aanbevolen voor halffijne mengbeplanting en vakbeplanting. Het gele blad verbrandt in de felle zon. De struik loopt al vroeg in het voorjaar uit en kan dan worden beschadigd tijdens nachtvorst. Het is in Nederland een vrij veel verhandelde cultivar.

Philadelphus coronarius 'Bowles' Variety' — zie **Philadelphus coronarius 'Variegatus'**

Philadelphus coronarius 'Variegatus' (vóór 1770)

syn. *Philadelphus coronarius* 'Bowles' Variety'

GROEIWIJZE: matig krachtig, breed, compact, 1-2 m hoog.
BLADEREN: groen met een witte rand, soms bijna helemaal wit.
BLOEIWIJZE: als die van de soort.
BLOEMEN: als die van de soort.

Zeer kenmerkend zijn de witbonte bladeren. Verder is deze cultivar vrijwel identiek met de vorige.

Philadelphus 'Dame Blanche' - Lemoinei Groep (Lemoine, 1911)
GROEIWIJZE: laag, vrij breed opgaand, 0.4-0.8 m hoog; schors kastanjebruin tot zwartbruin; jonge stengels roodachtig.

BLADEREN: 1-3 × 0,7-1,5 cm (gen.), 2-6 × 1-3 cm (veg.), eirond(-langwerpig), gaafrandig tot zwak getand, (donker)groen, van onderen kaal tot schaars behaard.
BLOEIWIJZE: vrij dicht, 3-9-bloemig; bloemas 2-4 cm lang.
BLOEMEN: enkel tot halfgevuld, zeer sterk geurend, wijd openstaand, diameter ca. 3 cm; bloembodem en kelk kaal; kroonbladen 4-12, wit, elkaar iets overlappend, ca. ovaal en iets onregelmatig ingesneden, de eventuele kroonbladen aan de binnenkant zeer onregelmatig van vorm; meeldraden 30-40; bloeitijd midden-laat.

Deze selectie van Lemoine valt met name op vanwege de lage en vrij brede groeiwijze, de donkere schors, de kleine bladeren en de enkele tot halfgevulde, zeer sterk geurende bloemen.
Over de bloemgrootte bestaat onenigheid in de literatuur. Volgens Hu (1956) is de diameter van de bloemen slechts 1.5-2 cm; Nannenga-Bremekamp (1991) spreekt over een diameter van 1.5-3 cm en Eitel (1954) geeft een bloemdoorsnede op van 2.5-3.7 cm. De door ons aangetroffen struikjes van *P.* 'Dame Blanche' hadden ook een bloemdoorsnede van ca. 3 cm. Verder kwam de beschrijving overeen met de beschrijving van Hu. Mogelijk dat de kleinere waarden zijn gemeten aan bloemen met niet volledig uitstaande kroonlobben.
P. 'Dame Blanche' is één van de weinige zeer lage *Philadelphus*. De cultivar wordt aanbevolen voor fijne beplanting (bv. kleine tuin of stadsbak) en/of als geurplant.

Philadelphus delavayi L. Henry — China en Himalaja (700-3000 m) (ingev. Frankr. 1887)
Opgaande struik, 2-4 m hoog. De schors van de tweejarige takken is grijsbruin, zelden grijs of kastanjebruin en schilfert nauwelijks tot matig af. De jonge stengels zijn rood, kaal en met een waslaag bedekt. De bladeren aan de vegetatieve scheuten zijn eirond(-langwerpig), 5-14 cm lang, afgerond tot wigvormig aan de basis, lang toegespitst aan de top, zwak tot duidelijk getand, van onderen dicht viltig behaard, van boven iets minder. De bladeren aan de bloeiende scheuten zijn kleiner, relatief smaller en zwak getand tot gaafrandig. De bloeiwijze is trosvormig en heeft 5-9 sterk geurende bloemen aan een 2-5 cm lange as. De bloembodem en kelk zijn paarsachtig groen, bedekt met een waslaagje en (vrijwel) kaal. De kelkbladen zijn eirond, 6 mm lang en spits. De kroon staat wijd open, diameter 2- 3.5 cm. De kroonbladen zijn ovaal tot rondachtig, 1-1.5 cm lang. Er zijn ca. 35 meeldraden, de langste ca. 6 mm. De stijlen zijn evenals de honingschijf kaal, meestal iets korter dan de meeldraden en voor 3/4 vergroeid. De naar buiten gekeerde zijde van de stempel is 2-3 × zo lang als de naar binnen gekeerde zijde. De doosvrucht is 6-10 mm lang. De zaden hebben een vrij korte vleugel, half zo lang als het embryo. Bloeitijd vroeg.

Philadelphus delavayi wordt met name gekenmerkt door de roodachtige, met was bedekte jonge scheuten, de viltig behaarde bladonderzijde en de paarsachtige, kale en met was bedekte kelk en bloembodem.

Philadelphus delavayi f. **melanocalyx** (Lemoine) Rehder — China
Schors van tweejarige takken kastanjebruin; jonge stengels opvallend roodachtig. Bladeren min of meer gaafrandig tot fijn getand. Bloembodem en kelk opvallend paarsrood. Kroonbladen langwerpig, ca. 13 mm lang, elkaar niet overlappend.

Philadelphus 'Falconeri' - Burfordensis Groep (Oorsprong onbekend, vóór 1880)
GROEIWIJZE: vrij dicht, opgaand, 2-3 m hoog; schors licht- tot kastanjebruin; jonge stengels iets roodachtig.
BLADEREN: 2-4 × 1-2 cm (gen.), 5-9 × 3-5 cm (veg.), eirond(-langwerpig), zwak en vrij fijn getand, groen, van onderen kaal tot schaars behaard.
BLOEIWIJZE: meestal 3-5-bloemig, zelden meer; bloemas 0-3(-9) cm lang.
BLOEMEN: enkel, soms iets gevuld, zwak geurend, wijd openstaand, diameter ca. 3.5 cm; bloembodem en kelk kaal; kroonbladen wit, elkaar niet overlappend, langwerpig, met spitse top; meeldraden ca. 20; stijlen duidelijk langer dan de meeldraden; bloeitijd midden-vroeg.

Zeer kenmerkend voor *Philadelphus* 'Falconeri' zijn de 4 langwerpige, spitse kroonbladen en de lange stijlen.
Over de oudersoorten bestaat onenigheid. De plant heeft volgens Hu een combinatie van kenmerken van een aantal Amerikaanse soorten: *P. lewisii* (petalen en vruchten), *P. inodorus* (bladeren en bloeiwijze) en *P. mexicanus* (petalen). Rehder ziet verwantschap met *P. coronarius* en mogelijk met

P. laxus. Deze laatste wordt in dit rapport niet nader genoemd.

Philadelphus 'Frosty Morn' - Lemoinei Groep (Guy D. Bush, Minneapolis, U.S.A., 1953)
GROEIWIJZE: vrij breed, 1-1.5 m hoog; schors bruingrijs.
BLADEREN: 2-4 × 1-2 cm (gen.), 3-5 × 1.5-3 cm (veg.), eirond(-langwerpig), vrijwel gaafrandig tot matig getand, ca. 5 tanden aan weerszijden, groen, van onderen matig behaard.
BLOEIWIJZE: vrij dicht, 3-7-bloemig; bloemas 0-4 cm lang.
BLOEMEN: gevuld, redelijk goed geurend, diameter ca. 4 cm; bloembodem en kelk kaal tot schaars behaard; kroonbladen ca. 27, wit, de buitenste schuin opgaand, ca. ovaal, naar binnen toe langwerpig tot lancetvormig; meeldraden geen; bloeitijd midden-laat.

Kenmerkend voor *Philadelphus* 'Frosty Morn' zijn de kleine bladeren en de (volledig) gevulde bloemen. De plant wordt in Nederland vrij veel gekweekt en wordt aanbevolen voor halffijne gemengde beplanting.
Deze cultivar is uitermate winterhard.

Philadelphus 'Glacier' - Virginalis Groep (Lemoine, 1913)
GROEIWIJZE: vrij dicht, opgaand, 1-2 m hoog; schors lichtbruin tot bruingrijs.
BLADEREN: 2-3 × 1-1.5 (gen.), 4-7 × 2-4 cm (veg.), eirond(-langwerpig), sterk getand, ca. 5 tanden aan weerszijden, zeer bobbelige textuur, (donker)groen, van onderen matig behaard.
BLOEIWIJZE: zeer dicht, 5-9-bloemig; bloemas 2-3 cm lang.
BLOEMEN: gevuld, matig geurend, diameter ca. 2.5 cm; bloembodem en kelk schaars behaard; kroonbladen ca. 30, wit, de 4 buitenste rondachtig-ovaal, de binnenste relatief smaller en zeer sterk gegolfd en gedraaid, bij aanraking snel afvallend; meeldraden geen; bloeitijd midden-laat.

Philadelphus 'Glacier' is vooral te herkennen aan de bobbelige, vrij donkergroene bladeren, de zeer compacte bloeiwijzen en de (volledig) gevulde bloemen, waarbij de kroonbladen zeer onregelmatig van vorm zijn en die bij aanraking gemakkelijk afvallen.

Philadelphus grandiflorus WILLD. — zie **Philadelphus inodorus** var. **grandiflorus**

Philadelphus grandiflorus HORT. — zie **Philadelphus pubescens**

Philadelphus 'Hidden Blush' - Burfordensis Groep (nieuwe naam)
GROEIWIJZE: sterk opgaand, tot 2-3 m hoog; schors lichtbruin tot grijs.
BLADEREN: 5-9 × 3-6 cm (gen.), 8-12 × 7-9 cm (veg.), eirond, gaafrandig tot zwak getand, groen, van onderen dicht viltig behaard; zeer jonge blad vaak roodbruin gekleurd.
BLOEIWIJZE: lang, 5-9-bloemig; bloemas 4-12 cm lang.
BLOEMEN: enkel, soms zwak gevuld, sterk geurend, komvormig, later wijd uitstaand, diameter ca. 5 cm (bij uitstaande kroon); bloembodem en kelk redelijk behaard; kroonbladen 4(-8), wit, vaak zeer zwak paarsrood aan de basis, elkaar niet of zwak overlappend, rondachtig-ovaal, iets gootvormig aan de top; meeldraden ca. 35; bloeitijd laat.

Typerend voor deze nieuw benaamde cultivar zijn de sterke groei, de grote en viltig behaarde bladeren, de lange bloeiwijzen, de enkele of soms zwak gevulde bloemen en de late bloei. Verder is het zeer jonge blad vaak roodbruin gekleurd. Zeer typisch is ook dat de kroonbladen aan de top iets omgeslagen zijn, waardoor een spits gootje ontstaat. Bovendien zijn de kroonbladen niet zelden iets paarsrood aan de basis.
De plant wordt in Nederland aangeboden onder de naam *P.* × *monstrosus* en mogelijk ook als *P. pubescens* en/of *P. grandiflorus*.
Omdat van de hoge, laat bloeiende *Philadelphus*-vormen nog geen selecties bestaan en deze vorm een zeer goede is, die zich bovendien gemakkelijk onderscheidt, is hieraan een nieuwe naam gegeven. De naam 'Hidden Blush' (= verborgen blosje) is ontleend aan de zeer zwakke (onopvallende) paarsrode kleur aan de basis van de kroonbladen. Deze is bij een deel van de bloemen zichtbaar. Omdat deze paarsrode kleur zo weinig opvalt, is de cultivar niet ingedeeld bij de Purpureo-maculatus Groep, maar bij de Burfordensis Groep.
P. 'Hidden Blush' wordt vanwege de sterke groei, de rijke en late bloei en de sterk geurende bloemen aanbevolen voor grove beplanting en/of als geurplant.

Aronia × prunifolia

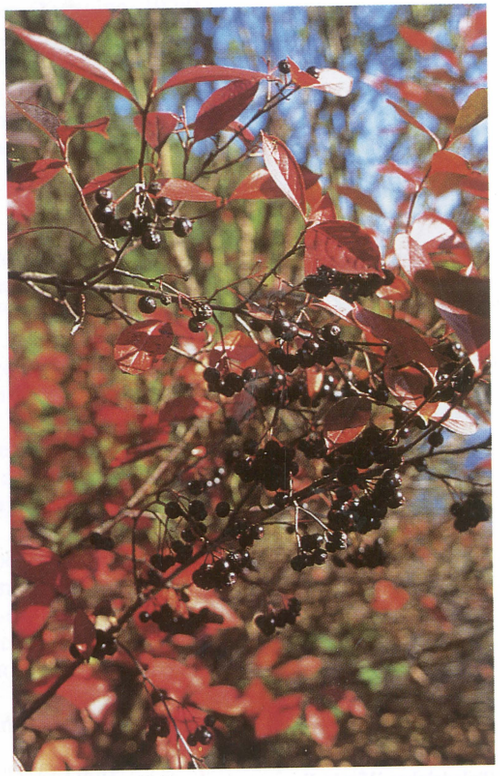

Aronia × prunifolia

Lonicera × italica 'Atrosanguinea'

Xanthoceras sorbifolium

Philadelphus 'Virginal'

Philadelphus 'Belle Etoile'

Philadelphus 'Lemoinei'

Philadelphus 'Beauclerk'

Philadelphus 'Innocence' - Burfordensis Groep (Lemoine, 1928)
GROEIWIJZE: opgaand, 1-2 m hoog; schors licht- tot kastanjebruin.
BLADEREN: 2-4 × 1-2 (gen.), 4-7 × 3-5 (veg.), eirond, sterk getand, ca. 6 tanden aan weerszijden, van onderen vrij zwak behaard, onregelmatig groengeel tot lichtgroen gestreept/gevlekt.
BLOEIWIJZE: dicht, 5-7-bloemig; bloemas 1-2 cm lang.
BLOEMEN: enkel tot halfgevuld, sterk geurend, wijd openstaand, diameter ca. 3.5 cm; bloembodem en kelk (vrijwel) kaal; kroonbladen wit, elkaar iets overlappend, rondachtig-ovaal; meeldraden ca. 33, steriel; bloeitijd midden-laat.

Deze cultivar is goed te herkennen aan het geelbonte blad. De plant is duidelijk verwant aan *Philadelphus* 'Lemoinei'. De bladeren van met name de vegetatieve scheuten zijn iets groter (overwegend groter dan 5 cm), vandaar dat *P.* 'Innocence' niet bij de Lemoinei Groep wordt ingedeeld, maar bij de Burfordensis Groep.
Vanwege de geelbonte bladkleur en de sterk geurende bloemen wordt de plant aanbevolen voor halffijne, gemengde beplanting en/of als geurplant.

Philadelphus inodorus L. — Zuidoosten Verenigde Staten
Opgaande struik, 1-3 m hoog. De schors van de tweejarige takken is grijs- tot kastanjebruin en schilfert vrij sterk af. De jonge scheuten zijn (vrijwel) kaal. De bladeren aan de vegetatieve scheuten zijn eirond-ovaal, zelden breed ovaal, 5-9 cm lang, min of meer gaafrandig of fijn getand, van onderen kaal tot vrij schaars behaard. De bloeiwijze is trosvormig, 1-3(- 9), gewoonlijk zwak geurende bloemen. De bloembodem en kelk zijn kaal. De kroon staat wijd open, diameter ca. 4 cm. De kroonbladen zijn rondachtig tot omgekeerd-eirond tot langwerpig, ca. 2 cm lang. Er zijn 60-90 meeldraden. De stijlen zijn evenals de honingschijf kaal, even lang als de langste meeldraden. De zaden hebben een vrij lange vleugel, even lang tot 2 × langer dan het embryo. Bloeitijd midden-laat.

Zeer typisch voor deze soort zijn het grote aantal meeldraden en de armbloemige bloeiwijzen.

Philadelphus inodorus var. **grandiflorus** (WILLD.) GRAY

syn. *Philadelphus grandiflorus* WILLD.

Deze variëteit onderscheidt zich van de soort door de iets grotere en sterker getande bladeren (5-11 cm lang en grof getand). Ook de bloemen zijn gemiddeld iets groter, diameter ca. 4.5 cm. Bovendien zijn de kroonbladen eerst rondachtig, later langwerpig.

Philadelphus 'Lemoinei' - Lemoinei Groep (Lemoine, 1888) – zie kleurenfoto blz. 54
GROEIWIJZE: dicht, breed opgaand, 1-2 m hoog; schors kastanjebruin; jonge stengels vrij opvallend rood.
BLADEREN: 1.5-3 × 0.8 × 2 (gen.), 3-6 × 2-3 cm (veg.), eirond(-langwerpig), gaafrandig tot matig getand, ca. 4 tanden aan weerszijden, (licht)groen, van onderen kaal tot schaars behaard.
BLOEIWIJZE: matig dicht, 1-7-bloemig; bloemas 0-3 cm lang.
BLOEMEN: enkel, sterk geurend, wijd openstaand, diameter ca. 3.5 cm; bloembodem en kelk kaal; kroonbladen wit, elkaar niet overlappend, ovaal-langwerpig, onregelmatig ingesneden (met name aan de top); meeldraden ca. 35; bloeitijd midden-vroeg.

Kenmerkend voor *Philadelphus* 'Lemoinei' zijn de dichte, brede groeiwijze, de roodachtige jonge stengels, de kleine, vrij lichtgroene bladeren en de niet overlappende kroonbladen.
Deze cultivar is in Nederland één van de meest verhandelde *Philadelphus*. Dit is zonder meer terecht, want de plant heeft alles wat een goede *Philadelphus* moet hebben; een goede groei, een zeer rijke bloei en mooie witte, sterk geurende bloemen.
P. 'Lemoinei' is de standaardcultivar van de Lemoinei Groep.

Philadelphus lewisii PURSH — Verenigde Staten, Canada
Groeikrachtige struik, 2-3 m hoog, met opgaande tot overhangende takken. De schors van de tweejarige takken is bruin of kastanjebruin en schilfert nauwelijks af. De jonge stengels zijn vaak roodachtig gekleurd. De bladeren aan de vegetatieve scheuten zijn eirond, 4-8 cm lang, afgerond aan de basis, spits, zelden stomp of kort toegespitst aan de top, min of meer gaafrandig tot matig getand, van onderen vrij zwak behaard tot kaal, van boven (vrijwel) kaal. De bladeren aan de bloeiende

scheuten zijn meestal iets kleiner, minder getand en relatief smaller. De bloeiwijze is trosvormig en heeft (1-)5-11 bloemen aan een 3-10 cm lange as. De bloembodem en kelk zijn kaal, vaak paarsachtig gekleurd. De kelkbladen zijn eirond, 5-6 mm lang, spits of toegespitst. De kroon staat wijd open, diameter 3-4.5 cm. De kroonbladen zijn langwerpig, 1.5-2.5 cm lang en overlappen elkaar niet. Er zijn 28-35 meeldraden, de langste ca. 1 cm. De stijlen zijn evenals de honingschijf kaal, meestal iets korter dan de langste meeldraden en voor 1/2 tot 3/4 deel vergroeid. De naar binnen gekeerde zijde van de stempel is ca. 2 × zolang is als de naar buiten gekeerde zijde. De zaden hebben een vrij lange vleugel, even lang tot 2 x zo lang als het embryo. Bloeitijd midden-laat.

Kenmerkend voor deze soort zijn de veelal roodachtige jonge stengels, de vrij kleine en (vrijwel) kale bladeren, de paarsachtige, kale bloembodem en kelk en de lange zaadvleugel. De soort onderscheidt zich van *P. coronarius* door de rood/paarsachtige jonge stengels en kelk, grotere bloemen, het iets groter aantal meeldraden, de lange zaadvleugel en de latere bloei.

Philadelphus lewisii 'Waterton' (F.J. Grootendorst & Zn, Boskoop, 1937)
GROEIWIJZE: krachtig, vrij dicht, 1.5-2.5 m hoog, met schuin opgaande tot overhangende takken; jonge stengels opvallend rood.
BLADEREN: 3-6 × 1.5-3 cm (gen.), 5-8 × 3-4 cm (veg.), eirond-ovaal, (sub)gaafrandig tot vrij zwak getand, groen, van onderen kaal tot zwak behaard.
BLOEIWIJZE: vrij los tot dicht, 5-11-bloemig; bloemas 2-5(-10) cm.
BLOEMEN: enkel, matig geurend, wijd uitstaand, diameter ca. 35 cm; kelk sterk paarsachtig; kroonbladen 4(-8), in knop iets roodachtig gestreept, daarna roomwit, elkaar niet overlappend, ovaal, gaafrandig of iets gefranjerd aan de top; meeldraden ca. 34; bloeitijd midden-laat.

Deze cultivar heeft als typische kenmerken de opvallend paarse kelk en rode stengels en de roomwitte kroon. Daarbij zijn de kroonbladen in knop iets roodachtig gestreept.
'Waterton' is geïntroduceerd in 1937 door F.J. Grootendorst & Zn te Boskoop. Het is een zaailing, die afkomstig is van zaad van *P. lewisii* uit het Waterton National Park.
De cultivar wordt vanwege de krachtige groei, de rijke bloei en de gekleurde stengels en kelk, aanbevolen voor grove beplanting. Vanwege de vrij dichte vertakking kan 'Waterton' ook voor (hoge) vakbeplanting worden gebruikt.

Philadelphus 'Limestone' - Burfordensis Groep (A. Wroblewski, Kórnik, Polen, 1970) (nieuwe naam)

syn. *Philadelphus* 'Alabaster'

GROEIWIJZE: krachtig, opgaand, 2-3 m hoog; schors lichtbruin tot grijs.
BLADEREN: 3-5 × 2-4 cm (gen.), 5-9 × 4-8 cm (veg.), breed eirond, zwak tot matig getand, ca. 7 tanden aan weerszijden, groen, van onderen dicht viltig behaard.
BLOEIWIJZE: vrij los, 7-18-bloemig, het onderste bladpaar soms meerbloemig; bloemas 4-12 cm lang.
BLOEMEN: enkel, redelijk geurend, eerst komvormig en later wijd openstaand, diameter ca. 4 cm; bloembodem en kelk vrij sterk behaard; kroonbladen roomwit, elkaar iets overlappend, omgekeerd-eirond, ingesneden aan de top; meeldraden ca. 35; bloeitijd midden-laat.

Deze cultivar is in Polen geselecteerd uit een zaaisel van *Philadelphus* 'Virginal' en de plant werd in 1970 verspreid onder de naam *P.* 'Alabaster'. Het is echter een ongeldige naam, omdat deze naam al eerder aan een selectie van *Philadelphus* is gegeven. In 1913 heeft de Franse kweker Lemoine een *Philadelphus*-cultivar onder de naam 'Albâtre' in omloop gebracht. Het Franse "albâtre" en het Engelse "alabaster" zijn letterlijke vertalingen van hetzelfde woord. Het Nederlandse woord is "albast", een op marmer lijkende gipssoort.
Voor de Poolse selectie is daarom een andere naam bedacht, namelijk 'Limestone'. De bloemkleur komt ongeveer overeen met de kleur van kalksteen en bovendien blijft de selectie zo de naam van een gesteente houden.
Samen met enkele andere Poolse selecties werd deze cultivar door het Proefstation uit Polen verkregen en opgeplant met de rest van het bijeengebrachte sortiment. De cultivar viel op vanwege de krachtige groei, de zeer rijke bloei, de lange en veelbloemige trossen en de roomwitte bloemen. Ook de oude struiken bleven, ondanks de geringe verzorging (niet tot weinig snoeien), in goede staat. Daarmee is de cultivar als één van de weinige *Philadelphus*-cultivars geschikt voor gebruik in

grove beplantingen. In Nederland wordt deze cultivar slechts sporadisch (onder de naam *P.* 'Alabaster') aangeboden. *P.* 'Limestone' wordt daarom in het najaar van 1996 via het Proefstation uitgegeven. De cultivar lijkt erg veel op *P. pubescens*, maar deze laatste bloeit iets later en wordt iets hoger.

Philadelphus 'Manteau d'Hermine' - Lemoinei Groep (Lemoine, 1898)
GROEIWIJZE: laag, opgaand, dicht vertakt, 20-40(-120) cm hoog; schors grijs- tot kastanjebruin.
BLADEREN: 1.5-3 × 1-1.5 cm (gen.), 3-5 × 2-2.5 cm (veg.), eirond(-langwerpig), gaafrandig of met enkele onduidelijke tanden, (licht)groen, van onderen (vrijwel) kaal.
BLOEIWIJZE: kort, dicht, 3-5(-9)-bloemig; bloemas 0-1.5 cm.
BLOEMEN: gevuld of halfgevuld, zwak geurend, diameter ca. 3 cm; bloembodem en kelk (vrijwel) kaal; kroonbladen ca. 20, roomwit, ovaal- langwerpig, naar binnen toe onregelmatiger van vorm en relatief smaller; meeldraden 0-10; bloeitijd midden-vroeg.

Het meest kenmerkend voor *Philadelphus* 'Manteau d'Hermine' zijn de geringe hoogte, de kleine bladeren, de compacte bloeiwijzen en de roomwitte, gevulde of halfgevulde bloemen.
In vergelijking met 'Dame Blanche' zijn de schors en de bladeren lichter en de bloemen meer gevuld, veel zwakker geurend en meer roomkleurig.
De cultivar wordt aanbevolen voor fijne beplanting.

Philadelphus 'Minnesota Snowflake' - Virginalis Groep (Guy D. Bush, Minneapolis, USA, 1935)

syn. *Philadelphus* 'Snowflake'

GROEIWIJZE: krachtig, opgaand, 1.5-2.5 m hoog; schors grijs- tot lichtbruin; jonge stengels iets roodachtig.
BLADEREN: 4-6 × 2-3 cm (gen.), 7-12 × 4-7 cm (veg.), eirond-ovaal, (vrijwel) gaafrandig tot matig gezaagd, 0-10 tanden aan weerszijden, groen, met vrij grove textuur (bobbelig), van onderen redelijk behaard.
BLOEIWIJZE: vrij dicht, 3-9-bloemig; bloemas 2-7 cm lang.
BLOEMEN: gevuld, tamelijk geurend, diameter ca. 4.5 cm; bloembodem en kelk redelijk behaard; kroonbladen ca. 50, wit, ovaal-langwerpig, naar binnen toe meer lancetvormig en gedraaid en/of omgerold; meeldraden geen; bloeitijd midden-laat.

Kenmerkend zijn de krachtige groei, de grote bladeren en de (volledig) gevulde bloemen met zeer veel kroonbladen. Deze cultivar is zeer winterhard.
Vergeleken met *Philadelphus* 'Virginal' zijn de bladeren minder behaard en iets lichter groen en hebben de bloemen meer en regelmatiger gevormde kroonbladen.

Philadelphus × *monstrosus* (Späth) Schelle – zie onder **Philadelphus 'Hidden Blush'**

Philadelphus 'Norma' - Burfordensis Groep (Lemoine, 1909)
GROEIWIJZE: opgaand, vrij los, 1-2 m hoog; schors grijs- tot kastanjebruin.
BLADEREN: 3-5 × 1.5-3 cm (gen.), 5-8 × 3-4 cm (veg.), eirond(-langwerpig), zwak tot matig getand, ca. 5 tanden aan weerszijden, (licht)groen, van onderen zwak behaard.
BLOEIWIJZE: zeer dicht en kort, 3-5-bloemig; bloemas 0-1 cm lang.
BLOEMEN: enkel tot iets gevuld, niet of zeer zwak geurend, wijd openstaand, diameter ca. 4.5 cm; bloembodem en kelk vrijwel kaal; kroonbladen 4(-8), wit, elkaar duidelijk overlappend, wijd openstaand, rondachtig, gaafrandig of zwak en onregelmatig ingesneden; meeldraden ca. 35; bloeitijd midden-vroeg.

De meest opvallende kenmerken van *Philadelphus* 'Norma' zijn de zeer gedrongen bloeiwijze en de rondachtige, elkaar sterk overlappende kroonbladen. Vrij typisch is ook dat de bloemen (vrijwel) niet geuren en dat ze meestal enkel, maar soms ook iets gevuld zijn.

Philadelphus pekinensis Ruprecht — China (ingev. Europa 1865)
Deze soort lijkt veel op de nauw verwante *Philadelphus coronarius*. Hiermee vergeleken heeft *P. pekinensis* een smallere groeiwijze (niet altijd), langer toegespitst blad, een minder sterke geur (niet altijd) en kortere zaadvleugel (korter dan het embryo).
De soort werd voor het eerst in Europa geïntroduceerd door E.M. Simon in 1865.

Philadelphus pubescens LOISELEUR — Verenigde Staten (ingev. Europa 1800)

syn. *Philadelphus grandiflorus* HORT.

Grote opgaande struik, 2.5-4 m hoog. De tweejarige takken hebben een grijze tot lichtbruine schors die niet of nauwelijks afschilfert. De bladeren aan de vegetatieve scheuten zijn eirond of breed-eirond, 4-8(-15) cm lang, afgerond aan de basis, kort toegespitst aan de top, verspreid getand of nagenoeg gaafrandig, op de hoofdnerven behaard en verder kaal van boven, langharig tot viltig behaard van onderen. De bloeiwijze heeft (5-)7-9(-11), zwak tot vrij sterk geurende bloemen. De bloembodem en kelk zijn uniform behaard. De kelkbladen zijn eirond, 6-7 mm lang, toegespitst. De kroon staat gewoonlijk wijd open, diameter ca. 3.5 cm; de kroonbladen zijn omgekeerd eirond-langwerpig, ca. 15 mm lang. Er zijn 32-45 meeldraden, tot 9 mm lang. De stijlen zijn evenals de honingschijf kaal en ca. 2/3 vergroeid. De naar binnen gekeerde zijde van de stempels is even lang als de naar buiten gekeerde zijde. De zaden hebben een vrij korte vleugel, gewoonlijk half zo lang tot even lang als het embryo. Bloeitijd laat.

Kenmerkend zijn de aanzienlijke afmeting, de grijze, (vrijwel) niet afschilferende schors, de grote, van onderen uniform behaarde bladeren, de behaarde kelk en bloembodem en de late bloei.
In Nederland wordt de soort veel aangeboden, hoewel dikwijls onder de verkeerde naam *P. grandiflorus*. Er is een aantal klonen in omloop, dat onder andere verschilt in bloemkleur (wit tot roomwit) en groeiwijze.
Vanwege de veelal zeer rijke en late bloei en de grote afmeting, is het een zeer waardevolle sierstruik. De soort wordt daarom aanbevolen voor gebruik in grove beplanting.

Philadelphus 'Schneesturm' - Virginalis Groep (Krotz, Duitsland, 1949)
GROEIWIJZE: krachtig, opgaand, vrij dicht, 1-2 m hoog; schors grijs- tot lichtbruin; jonge stengels iets roodachtig.
BLADEREN: 2-4 × 1-2 cm (gen.), 3-8 × 2-6 cm (veg.), eirond, sterk getand, ca. 5 tanden aan weerszijden, (donker)groen, van onderen viltig behaard.
BLOEIWIJZE: vrij dicht, (3-)5-9(-15)-bloemig; bloemas 2-5 cm lang.
BLOEMEN: gevuld, soms halfgevuld, matig geurend, diameter ca. 4 cm; bloembodem en kelk redelijk behaard; kroonbladen ca. 30, wit, de buitenste ovaal en stomp, naar binnen toe relatief smaller en onregelmatig van vorm; meeldraden 0-10; bloeitijd midden- vroeg.

Kenmerkend voor deze Duitse selectie zijn de vrij donkergroene, van onderen viltig behaarde bladeren en de gevulde of soms halfgevulde bloemen.
Philadelphus 'Schneesturm' lijkt op de cultivar 'Albâtre', maar de bladeren en bloembodem zijn sterker behaard, de bloemen meer gevuld, de bloei is vroeger en er zijn in het algemeen meer bloemen per tros.

Philadelphus 'Silberregen' - Lemoinei Groep (Krotz, Duitsland, 1949) – zie kleurenfoto blz. 71

syn. *Philadelphus* 'Silver Showers'

GROEIWIJZE: laag, vrij breed opgaand, 0.4-0.8 m hoog; schors licht- tot kastanjebruin.
BLADEREN: 1.5-3 × 1-1.5 cm (gen.), 3-4 × 1.5-2 cm (veg.), eirond(-langwerpig), meestal met 1-3 vrij duidelijke tanden aan weerszijden, (licht)groen, van onderen zwak tot vrij sterk behaard.
BLOEIWIJZE: 1-bloemig.
BLOEMEN: enkel, zeer sterk en typisch naar aardbeien geurend, wijd openstaand, diameter ca. 4 cm; bloembodem en kelk (vrijwel) kaal; kroonbladen wit, ovaal tot langwerpig, elkaar (vrijwel) niet overlappend; meeldraden ca. 22; bloeitijd midden-laat.

Zeer typerend van deze cultivar zijn de geringe afmeting, de kleine bladeren en de solitaire, zeer sterk en typisch naar aardbeien geurende bloemen.
Philadelphus 'Silberregen' wordt aanbevolen voor fijne beplanting. Ook is het een geurplant bij uitstek.

Philadelphus 'Silver Showers' — zie **Philadelphus 'Silberregen'**

Philadelphus 'Slavinii' - Burfordensis Groep (herkomst onbekend, vóór 1936)
GROEIWIJZE: breed, iets warrig, 1.5-2.5 m hoog, met schuin afstaande tot overhangende takken; schors kastanje- tot donkerbruin; jonge stengels roodachtig.
BLADEREN: 4-8 × 2-4 cm (gen.), 8-12 × 3-5 cm (veg.), eirond-langwerpig, redelijk tot sterk getand, 2-5 tanden aan weerszijden, (licht)groen, van onderen vrij sterk behaard.
BLOEIWIJZE: kort en dicht, (1-)3-5-bloemig; bloemas 0-2.5 cm.
BLOEMEN: enkel, zwak geurend, wijd openstaand, diameter ca. 5.5 cm; bloembodem en kelk redelijk behaard; kroonbladen wit, elkaar (vrijwel) niet overlappend, ovaal, met teruggeslagen rand; meeldraden ca. 60; bloeitijd midden-vroeg.

Het meest kenmerkend van *Philadelphus* 'Slavinii' zijn de brede, iets warrige groeiwijze, de grote en relatief smalle bladeren, de dichte, armbloemige bloeiwijzen, de grote (enkele) bloemen, de iets teruggeslagen kroonbladen en het grote aantal meeldraden.
De cultivar lijkt op *P. inodorus* var. *grandiflorus*, maar verschilt door de behaarde kelk en bloembodem. Daarmee behoort de cultivar waarschijnlijk tot *P. floridus*.
Vanwege de rijke bloei en de grote enkele bloemen wordt deze cultivar aanbevoelen voor halffijne beplanting.

Philadelphus 'Snowbelle' - Virginalis Groep (D.R. Sampson, Ottawa, Canada, 1961)
GROEIWIJZE: breed opgaand, 1-1.5 m hoog; schors kastanjebruin.
BLADEREN: 3-6 × 1.5-3 cm (gen.), 5-8 × 3-5 cm (veg.), eirond(-langwerpig), gaafrandig of met 1-4 tanden aan weerszijden, donkergroen, van onderen viltig behaard.
BLOEIWIJZE: vrij dicht, 5-7(-11)-bloemig; bloemas 1-3(-5) cm lang.
BLOEMEN: gevuld, sterk geurend, komvormig, later wijd openstaand, diameter ca. 5.5 cm; bloembodem en kelk vrij sterk aanliggend behaard; kroonbladen 10-20, wit, omgekeerd eirond-langwerpig, naar binnen toe relatief smaller en spitser, maar vrij regelmatig van vorm; meeldraden geen; bloeitijd vroeg.

Typerend voor *Philadelphus* 'Snowbelle' zijn de donkergroene, viltig behaarde bladeren, de (volledig) gevulde en grote bloemen. De kroonbladen zijn regelmatig van vorm en voor een gevulde bloem weinig talrijk.
Vanwege de zeer rijke bloei, de mooie komvormige, grote bloemen en de sterk geurende bloemen wordt deze cultivar aanbevolen voor halffijne mengbeplanting en als geurplant.
Het is een hybride van de cultivars 'Virginal' en 'Manteau d'Hermine'.
In Canada is de plant kwekersrechtelijk beschermd.

Philadelphus 'Snowflake' — zie **Philadelphus 'Minnesota Snowflake'**

Philadelphus subcanus KOEHNE — China
Stijf opgaande struik, 3-6 m hoog. De tweejarige takken hebben een lichtbruine of bruingrijze, traag afschilferende schors. De jonge stengels zijn (vrijwel) kaal. De bladeren aan de vegetatieve scheuten zijn eirond(- langwerpig), 4-14 cm lang, afgerond aan de basis, toegespitst aan de top, zwak getand, van onderen matig aanliggend behaard, van boven nog minder behaard. De bladeren aan de bloeiende scheuten zijn kleiner, relatief smaller en zwak getand tot gaafrandig. De bloeiwijze is meestal trosvormig en heeft 5-13 bloemen aan een 3-12 cm lange as, soms pluimvormig, met maximaal 25 bloemen aan een ruim 20 cm lange as. De bloembodem en kelk zijn kort behaard. De kelkbladen zijn eirond, 6-7 mm lang en toegespitst. De kroon staat wijd open, diameter 2.5-3(-4) cm. De kroonbladen zijn rondachtig of omgekeerd-eirond, zelden eirond, 1.3-1.8 cm lang, kaal of harig aan de achterzijde. Er zijn ca. 33 meeldraden, de langste 9-10 mm. De stijlen zijn (aan de basis) evenals de honingschijf langharig, gewoonlijk iets korter dan de langste meeldraden en voor ca. 3/4 vergroeid. De stempels zijn ca. spatelvormig. De doosvrucht is omgekeerd eirond, 8-10 mm lang. De zaden hebben een zeer korte vleugel, ca. 1/4 × zo lang als het embryo. Bloeitijd midden-vroeg.

Het meest kenmerkend voor *Philadelphus subcanus* zijn de grote, veelbloemige tros- of pluimvormige bloeiwijzen en de behaarde honingschijf en stijlbasis.

Philadelphus 'Virginal' - Virginalis Groep (Lemoine, 1909) – zie kleurenfoto blz. 54
GROEIWIJZE: vrij stijf opgaand, 1.5-2.5 m hoog; schors lichtbruin tot bruingrijs.
BLADEREN: 3-6 × 1,5-3 cm (gen.), 6-12 × 4-8 cm (veg.), eirond(-langwerpig), vrij sterk getand, ca. 6 tanden aan weerszijden, donkergroen, van onderen ruw tot viltig behaard.
BLOEIWIJZE: vrij dicht, (3-)7-9-bloemig; bloemas 2-6 cm lang.
BLOEMEN: gevuld of halfgevuld, zelden enkel (binnen dezelfde plant), sterk geurend, komvormig, diameter ca. 4.5 cm; bloembodem en kelk viltig behaard; kroonbladen (4-)15-30, wit, de buitenste rondachtig tot ovaal, naar binnen toe zeer onregelmatig van vorm; meeldraden 0-10(-25); bloeitijd midden-laat.

Het meest kenmerkend van deze selectie zijn de vrij stijve groeiwijze, de donkergroene, viltig behaarde bladeren en de gevulde tot halfgevulde of soms enkele bloemen.
Philadelphus 'Virginal' is de standaardcultivar van de Virginalis Groep. Het is naar alle waarschijnlijkheid de meest aangeplante *Philadelphus* in Nederland. De cultivar wordt aanbevolen voor halffijne beplanting en als geurplant.

NIET OF ONVOLDOENDE BEOORDEELDE SOORTEN EN CULTIVARS

De volgende *Philadelphus*-soorten en -cultivars werden niet of onvoldoende beoordeeld, maar worden in dit rapport in het kort genoemd.

Philadelphus 'Academic Komarov' - Burfordensis Groep (N. Vechov, USSR, 1951)
Circa 1.3 m hoge struik. Bloeiwijze klein, ca. 3.5 cm lang, ca. 5-bloemig. Bloemen enkel, nauwelijks geurend, zuiverwit, zeer groot, diameter 6-6.5 cm.
Een hybride van *Philadelphus* 'Glacier' en *P. coronarius* 'Aureus'. Opvallend zijn de zeer grote bloemen.

Philadelphus 'Apollo' - Burfordensis Groep (A. Wroblewski, Kórnik, Polen, 1970)
Tot 2 m hoge struik. Schors grijs- tot kastanjebruin. Bladeren tot 9 × 5 cm, zwak behaard. Bloeiwijze 5-11-bloemig, met een 5-9 cm lange as. Bloembodem en kelk vrijwel kaal. Bloemen enkel (4-6 kroonbladen), matig geurend, komvormig, diameter ca. 5 cm, wit. Meeldraden ca. 35. Bloeitijd midden-laat. 'Apollo' is een zaailing van *Philadelphus* 'Virginal'.

Philadelphus 'Arctica' - Virginalis Groep (N. Vechov, USSR, 1951)
Circa 1.3 m hoge struik. Bladeren aan de generatieve scheuten tot 4.5 cm lang. Bloemen gevuld, zwak geurend, in 7-9-bloemige trossen, zuiverwit, diameter 3-3.5 cm, de buitenste petalen breed eirond, naar beneden ingerold.
Een hybride van *Philadelphus* 'Glacier' en *P. inodorus* var. *grandiflorus*.

Philadelphus argyrocalyx WOOTON — Mexico
Deze kleinbladige soort is nauw verwant met *Philadelphus microphyllus.* De eerste onderscheidt zich hiervan met name door de dichte wollige beharing van kelk en bloembodem.
De plant is geselecteerd uit door Rehder verzameld zaad in Nieuw-Mexico en voor het eerst in cultuur gebracht in 1916.

Philadelphus 'Atlas' - Burfordensis Groep (Lemoine, 1923)
Groeikrachtige struik, 2-3 m hoog. Bladeren 6-9 cm lang, van onderen uniform aanliggend behaard, vaak iets geel gevlekt. Bloemen enkel, zwak geurend, in 3-7-bloemige trossen, diameter ca. 5 cm, met langwerpige kroonbladen. Bloembodem en kelk behaard.
De bladkleur van de plant lijkt op die van *Philadelphus* 'Innocence', maar deze heeft kleinere bladeren en een lagere groeiwijze. Bovendien zijn van 'Innocence' de bloembodem en kelk kaal, de kroonbladen relatief veel breder en de bloemen kleiner.

Philadelphus 'Audrey' - Virginalis Groep (Canada Dept of Agriculture, Morden, Manitoba, Canada, 1962)
Tot 1.8 m hoog. Bloemen (half)gevuld, diameter ca. 4 cm.
Deze is een hybride van *Philadelphus inodorus* var. *grandiflorus* en *P.* 'Lemoinei'.

Philadelphus 'Avalanche' - Lemoinei Groep (Lemoine, 1896)
Hoogte 1-2 m, met dunne, overhangende takken. Bladeren (vegetatief) tot 4 cm lang, kaal. Bloemen enkel, wit, diameter 2.5-3 cm, sterk geurend, zeer duidelijk kruisvormig.
Deze plant lijkt zeer veel op de cultivar 'Lemoinei', maar verschilt door de sterker overhangende takken en meer kruisvormige bloemen.

Philadelphus 'Bannière' - Virginalis Groep (Lemoine, 1906)
Opgaande struik, tot 2 m hoog, met overhangende takken. Bladeren 5-7 cm lang, zwak behaard. Bloemen halfgevuld, zwak geurend, 1-5 per tros, zuiverwit, diameter 4-4.5 cm. Bloembodem en kelk kaal.

Philadelphus 'Biały Sopel' - Burfordensis Groep (A. Wroblewski, Kórnik, Polen, 1970)
Compacte, groeikrachtige struik, tot 2 m hoog. Bladeren 6-7 cm lang, zwak behaard, fijn getand. Bloemen enkel, geurend, in losse, 12-15 cm lange, ca. 9-bloemige bloeiwijzen, zuiverwit, diameter ca. 5 cm, met 4 brede, gaafrandige kroonbladen.
Het is een zaailing van *Philadelphus* 'Virginal'. "Biały Sopel" is Pools voor witte ijspegel (de Poolse letter ł wordt uitgesproken als een w).

Philadelphus 'Biały Karzeł' (A. Wroblewski, Kórnik, Polen, 1970)
Dichte, langzaam groeiende struik, tot 1.2 m hoog. Bladeren 4-5 cm lang, met aan weerszijden 1-2 kleine tanden, kaal, donkergroen. Bloemen enkel, zwak geurend, in dichte, 4-6 cm lange, ca. 7-bloemige bloeiwijzen, zuiverwit, komvormig, diameter 4-5 cm, met brede, afgeronde onregelmatig getande kroonbladen.
Dit is een zaailing van *Philadelphus* 'Virginal'. De Poolse naam "Biały Karzeł" betekent witte dwerg (de Poolse letter ł wordt uitgesproken als een w).

Philadelphus 'Bicolore' - Purpureo-maculatus Groep (Lemoine, 1919)
Lage struik, tot 1 m, met kastanjebruine schors. Bladeren 2.5-4 cm lang, uniform aanliggend behaard van onderen. Bloemen enkel, zwak geurend, alleenstaand of (zelden) met 3 bijeen, wit met paarsrood centrum, diameter 4.5-5 cm. Bloembodem en kelk schaars behaard. Meeldraden ca. 30.
Deze triploïde hybride lijkt veel op *Philadelphus* 'Belle Etoile'.

Philadelphus 'Boule d'Argent' - Virginalis Groep (Lemoine, 1893)
Halfhoge struik, ca. 1.2 m, met kastanjebruine schors. Bladeren (generatief) 3-45 cm lang, schaars behaard. Bloemen gevuld, zwak geurend, in 3-7- bloemige schijnschermen, wit, diameter ca. 3.5 mm. Bloembodem en kelk schaars behaard.
Typisch zijn de schermvormige bloeiwijzen.

Philadelphus brachybotrys KOEHNE ex VILMORIN & BOIS — China

syn. *Philadelphus pekinensis* var. *brachybotrys* KOEHNE

Philadelphus brachybotrys is sterk verwant aan *P. pekinensis*. De eerste onderscheidt zich van de tweede door de matig behaarde bladeren (*P. pekinensis* is (vrijwel) kaal) en de compactere bloeiwijze.
De plant is waarschijnlijk aan het begin van deze eeuw in cultuur gebracht door Koehne.

Philadelphus 'Burkwoodii' - Purpureo-maculatus Groep (Burkwood & Skipwith, Engeland, 1931)
Losse opgaande struik, ca. 1.5 m hoog, met grijze tot zwartachtige schors. Bladeren (vegetatief) 3.5-6.5 cm lang, schaars behaard. Bloemen enkel, sterk geurend, alleenstaand of in schijntrossen van 3 of (zelden) 5, wit met paarsrood centrum, 4-6 cm in diameter, met vrijstaande, eirond-langwerpige kroonbladen. Bloembodem en kelk schaars behaard. Meeldraden ca. 30.
Typisch van *Philadelphus* 'Burkwoodii' zijn de grote, kruisvormige bloemen, de vrij smalle kroonbladen met purperen basis en de vrij kleine bladeren.
Het is een kruising van *P.* 'Étoile Rose' × *P.* 'Virginal'.

Philadelphus caucasicus KOEHNE — Kaukasus
Deze soort komt grotendeels overeen met de nauw verwante *Philadelphus coronarius*, maar verschilt vanwege de behaarde bloembodem, kelkbladen, stijlen en honingschijf (bij var. *glabratus* is alleen de honingschijf behaard).

Philadelphus caucasicus var. **glabratus** Hu — Kaukasus
De bloembodem is kaal of zeer schaars behaard. De honingschijf is lang behaard. De kelk en stijlen zijn kaal.

Philadelphus 'Conquête' - Burfordensis Groep (Lemoine, 1903)
Lage opgaande struik, nauwelijks 1 m hoog, met donkerbruine schors. Bladeren langwerpig, 5.5-6.5 cm lang (vegetatief), schaars behaard. Bloemen enkel, soms tot halfgevuld, in 3-7-bloemige schijntrossen, wit, kruisvormig, diameter ca. 5.5 cm. Bloembodem en kelk kaal. Meeldraden ca. 25.

Philadelphus coronarius 'Duplex' (voor 1770)

syn. *Philadelphus coronarius* 'Pumilus'

Deze cultivar kan binnen de soort worden herkend aan de compacte habitus (ca. 1 m hoog), behaarde bladeren, moeilijke en schaarse bloei en halfgevulde bloemen.

Philadelphus coronarius 'Phico' (Planteopfermeringsstationen Lunderskov, Denemarken, 1993)
Brede, dicht vertakte struik, tot 2.5 m hoog. Bladeren 5-9 cm lang. Bloemen enkel, 5-9 bijeen, diameter ca. 4 cm, zeer sterk geurend. Zeer winterhard.
Deze cultivar is geselecteerd uit een aantal klonen van *Philadelphus coronarius* van Deense kwekerijen.

Philadelphus coronarius 'Pumilus' — zie **Philadelphus coronarius 'Duplex'**

Philadelphus 'Enchantement' - Virginalis Groep (Lemoine, 1923)
Opgaande struik, tot 2.5 m hoog. Bladeren (vegetatief) 6-8 cm lang, van onderen zacht tot ruw behaard. Bloemen gevuld (ca. 22 kroonbladen), matig geurend, in 7-9(-15)-bloemige bloeiwijzen, wit, diameter ca. 2.5 cm. Bloembodem en kelk ruw behaard. Honingschijf en stijlbasis behaard. Zeer laat bloeiend.

Philadelphus 'Erectus' - Lemoinei Groep (Lemoinei, 1890)
Deze lijkt zeer veel op *Philadelphus* 'Lemoinei', maar verschilt duidelijk vanwege de sterk opgaande groeiwijze.

Philadelphus 'Favorite' - Burfordensis Groep (herkomst onbekend)
Circa 2 m hoog, met grijze of bruine schors. Bladeren (generatief) 1.5-3 cm lang, redelijk behaard. Bloemen enkel, in 3-5-bloemige bloeiwijzen, kruisvormig, diameter ca. 3.5 cm. Bloembodem en kelk behaard.
De cultivar 'Favorite' lijkt sterk op *Philadelphus pubescens*.

Philadelphus 'Fimbriatus' - Lemoinei Groep (Lemoine, 1902)
Lage, dichte struik, tot 80 cm hoog. Bladeren klein, van onderen behaard. Bloemen meestal 3 bijeen, diameter ca. 3 cm, halfgevuld, met 8-10 zeer onregelmatig gevormde kroonbladen.
De plant lijkt zeer veel op *Philadelphus* 'Dame Blanche'.

Philadelphus floridus Beadle — Verenigde Staten (Georgia)
Deze soort is nauw verwant aan *Philadelphus inodorus*. De eerste verschilt van de tweede door de spaarzaam behaarde kelk en bloembodem en de (vrij) dicht behaarde bladonderzijde.

Philadelphus floridus var. **rehderianus** Hu — Verenigde Staten (North Carolina)
Bladonderzijde, bloembodem en kelk dicht viltig behaard. Bladeren vrij duidelijk getand.

Philadelphus 'Galathée' - Purpureo-maculatus Groep (Lemoine, 1915)
Middelhoge struik, met overhangende takken. Bladeren middelgroot. Bloemen enkel, solitair, bekervormig, wit met paarsrood centrum.

Philadelphus 'Girandole' - Virginalis Groep (Lemoine, 1915)
Circa 1.5 m hoog, langzaam groeiend. Bladeren (generatief), 2.5-4.5 cm lang, aan beide zijden uniform behaard. Bloemen gevuld, matig geurend, in 5-7(-11)-bloemige trossen, roomwit, diameter ca. 3.5 cm. Kelk en bloembodem schaars behaard.

Philadelphus 'Justynka' (A. Wroblewski, Kórnik, Polen, 1970)
Langzaam groeiende, compacte struik, 1-1.5 m hoog. Bladeren (generatief) 3- 4 cm lang, lichtgroen. Bloemen enkel tot halfgevuld, zwak geurend, in dichte, korte, 9-11-bloemige trossen, diameter 2-3 cm, de kroonbladen onregelmatig ingesneden. Bloeitijd midden-laat.
Het is een zaailing van *Philadelphus* 'Virginal'.

Philadelphus 'Kalina' - Burfordensis Groep (A. Wroblewski, Kórnik, Polen, 1970)
Compacte struik, 1.5-2 m hoog. Bladeren ca. langwerpig. Bloemen enkel, sterk geurend, in losse, 6-7 cm lange, 5-9-bloemige bloeiwijzen, wit, diameter 3-4 cm. Bloeitijd laat.
Dit is een zaailing van *Philadelphus* 'Virginal'.
"Kalina" is een Poolse meisjesnaam en de Poolse naam voor *Viburnum*. Wordt in Polen als de mooiste Poolse cultivar betiteld.

Philadelphus 'Karolinka' - Burfordensis Groep (A. Wroblewski, Kórnik, Polen, 1970)
Groeikrachtige struik, 1.5-2 m hoog. Bladeren (generatief) 5-6 cm lang. Bloemen enkel, iets geurend, in dichte, 6-8 cm lange, 5-9-bloemige bloeiwijzen, wit, diameter 3-4 cm.
"Karolinka" is een Poolse meisjesnaam (Ned.: Karolientje).

Philadelphus 'Kasia' - Burfordensis Groep (A. Wroblewski, Kórnik, Polen, 1970)
Stijf opgaande, vrij dichte, tot 3 m hoge struik, met lichtbruine tot grijze schors. Bladeren (vegetatief) tot 9 × 4.5 cm, gaafrandig tot zwak getand, (donker)groen, van onderen viltig behaard. Bloeiwijze vrij los, 3- 7-bloemig, met 2-5 cm lange bloemas. Bloemen enkel, wit, sterk geurend, opvallend komvormig, diameter ca. 4.5 cm (bij uitstaande kroonbladen!). Bloembodem en kelk (vrijwel) kaal. Meeldraden ca. 40. Bloeitijd midden- laat.
"Kasia" is een Poolse meisjesnaam (Eng.: Kate).

Philadelphus 'Komsomoletz' - Virginalis Groep (N. Vechov, USSR, 1951)
Circa 1.3 m hoog, met stevige takken. Bloemen gevuld, wit, diameter tot 4.5 cm.
Een kruising tussen de cultivars 'Glacier' en 'Bouquet Blanc'.

Philadelphus 'Le Roi' (herkomst onbekend)
Lage struik, tot 1 m hoog, met zwartachtige schors. Bladeren 2-5 cm lang, schaars behaard. Bloemen gevuld, sterk geurend, roomwit, in 5-7-bloemige trossen, diameter tot 2.5 cm.
Deze lijkt op *Philadelphus* 'Virginal', maar heeft uniformere bloemen en groeit minder hoog.

Philadelphus 'Marjorie' - Burfordensis Groep (Canada Dept of Agriculture, Morden, Manitoba, Canada, 1962)
Hoogte 1-1.5 m. Bloemen enkel, diameter ca. 4.5 cm.
Dit is een hybride van *Philadelphus inodorus* var. *grandiflorus* en *P. lewisii*.

Philadelphus × maximus Rehder
Grote struik, tot 5 m hoog. Tweejarige takken met lichtgrijze schors. Bladeren (vegetatief) 8-12 cm lang, van onderen viltig behaard. Bloemen enkel, kruisvormig, in 7-9-bloemige bloeiwijzen, diameter 3-3.5 cm. Bloembodem en kelk schaars behaard. Meeldraden ca. 26, steriel.
Waarschijnlijk is dit een kruising tussen *Philadelphus pubescens* en *P. tomentosus*.

Philadelphus mexicanus Schlecht. — Mexico en Guatamala
Tot 2 m hoge struik met behaarde jonge scheuten. Okselknoppen zichtbaar. Bladeren eirond-lancetvormig, lang toegespitst, schaars getand, 2.5-5.5 cm lang, met aangedrukte haren aan beide zijden. Bloemen solitair of met 3 bijeen, diameter 3.5-4.5 cm, sterk geurend; kelk behaard; kroonbladen min of meer rond.
Van deze niet erg winterharde soort bestaan vormen waarvan de bloemen een paarsrood centrum hebben. Hiervan is de cultivar 'Rose Syringa' een bekende selectie.

Philadelphus microphyllus A. Gray — Zuidwesten Verenigde Staten
Lage struik, tot 1 m hoog. Bladeren klein, 1-1.5 cm lang, gaafrandig. Bloemen meestal solitair, soms gepaard, kruisvormig, diameter ca. 3 cm.
Het is een (voor)ouder van (vrijwel) alle cultivars van de Lemoinei Groep.

Philadelphus 'Miniature Snowflake' (Bailey Nurseries, St Paul, Minnesota, U.S.A., ca. 1970)
Lage struik, 0.4-0.8 m hoog. Bladeren donkergroen. Bloemen wit, gevuld, sterk geurend, diameter ca. 5.5 cm.

Philadelphus 'Mont Blanc' - Lemoinei Groep (Lemoine, 1896)
Deze lijkt veel op *Philadelphus* 'Lemoinei', maar verschilt met name vanwege de behaarde bloembodem. Erg duidelijk is dit verschil niet.

Philadelphus 'Nuage Rose' - Purpureo-maculatus Groep (Lemoine, 1916)
Lage tot middelhoge, opgaande struik, 0.5-1.5 m hoog. Bladeren klein, ca. 3 cm lang, (vrijwel) gaafrandig, schaars behaard. Bloemen enkel, wit met paarsrood centrum, geurend, solitair, schotelvormig, diameter ca. 4 cm, met rondachtige, iets gefranjerde kroonbladen. Bloembodem en kelk schaars behaard. Meeldraden ca. 30.

Philadelphus 'Oeil de Pourpre' - Purpureo-maculatus Groep (Lemoine, 1910)
Lage struik met kleine bladeren. Bloemen enkel, komvormig, redelijk geurend, in 1-3 bloemige bloeiwijzen, diameter ca. 3 cm, roomwit met donker paarsrood centrum.

Philadelphus 'Pavillon Blanc' - Lemoinei Groep (Lemoine, 1896)
Lage opgaande struik, met kastanjebruine schors. Bladeren (generatief) 1.5- 3.5 cm lang, (vrijwel) gaafrandig, van onderen dicht behaard. Bloemen enkel, redelijk geurend, in 3-7-bloemige bloeiwijzen, kruisvormig, roomwit, diameter 3.5-4 cm. Bloembodem en kelk behaard.

Philadelphus pekinensis var. *brachybotrys* — zie **Philadelphus brachybotrys**

Philadelphus 'Pekphil' (White Rock®) - Virginalis Groep (André Briant, St Barthélémy d'Anjou, Frankr., vóór 1992)
Halfhoge struik met opgaande tot overhangende takken. Bloemen zeer groot, in 3-7-bloemige bloeiwijzen, enkel, halfgevuld of gevuld (binnen dezelfde struik), wit, diameter ca. 6 cm. Bloembodem en kelkbladen kaal. De (buitenste) kroonbladen omgekeerd eirond-langwerpig, elkaar niet overlappend. Meeldraden ca. 25, normaal of petaloid (= tot bloembladen vergroeid).

Philadelphus pubescens 'Phigoliath' (Planteopfermeringsstationen Lunderskov, Denemarken, recent)
Tot 4 m hoge struik, met opgaande tot overhangende takken. Schors grijsachtig, niet afschilferend. Bladeren 6-10 cm lang. Bloemen 7-9 bijeen, enkel, diameter ca. 3.5 cm, roomwit. Bloeitijd laat. Zeer winterhard.
Deze cultivar is geselecteerd uit een aantal verschillende klonen van *Philadelphus pubescens* van Deense kwekerijen.

Philadelphus pubescens var. **verrucosus** (Schrader) Hu — Verenigde Staten
Deze plant onderscheidt zich binnen *Philadelphus pubescens* door de bruinachtige, afschilferende schors, de relatief iets smallere bladeren en de kleinere bloemen.

Philadelphus 'Purpureo-maculatus' - Purpureo-maculatus Groep (Lemoine, 1902)
Hoogte 0.5-1 m. Bladeren (vegetatief) (breed)ovaal, tot 5 cm lang, donkergroen. Bloemen meestal solitair, diameter ca. 4 cm, wit met paarsrood centrum.
Dit is de standaard cultivar van de Purpureo-maculatus Groep.

Philadelphus purpurascens (Koehne) Rehder — China
Deze lijkt veel op *Philadelphus delavayi*, maar verschilt vanwege de langere haren op de bladonderzijde en de kleinere klokvormige bloemen.
P. purpurascens is in 1911, in Engeland voor het eerst in cultuur gebracht door E.H. Wilson.

Philadelphus 'Pyramidal' - Virginalis Groep (Lemoine, 1919)
Groeikrachtige, opgaande struik. Bladeren (generatief) breed eirond, 3-6 cm lang. Bloemen halfgevuld, in 5-7-bloemige trossen, wit, diameter ca. 3 cm, de buitenste petalen rondachtig.

Philadelphus 'Rosace' - Burfordensis Groep (Lemoine, 1904)
Opgaande halfhoge struik. Bladeren (vegetatief) 6-10 cm lang, lichtgroen, van onderen behaard. Bloemen enkel tot iets gevuld, in 3-5-bloemige trossen, diameter 5-7 cm, roomwit, wijd openstaand, redelijk geurend. Bloembodem kaal. Meeldraden 50-60.
In 'Rosace' is duidelijk invloed van *Philadelphus inodorus* waar te nemen.

Philadelphus 'Rusalka' - Virginalis Groep (A. Wroblewski, Kórnik, Polen, 1970)
Vrij losse struik, 1.5-2 m hoog. Bladeren (generatief) 3-5 cm lang, fijn getand, donkergroen. Bloemen halfgevuld, in dichte, 5-7-bloemige trossen, diameter 3.5-4 cm, met smalle, gaafrandige kroonbladen (waardoor typisch stervormig).
Dit is een zaailing van *Philadelphus* 'Virginal'. De Poolse naam "Rusalka" is de naam voor een bepaalde waternimf.

Philadelphus schrenkii Rupr. — Oost-Siberië tot Korea
Deze soort lijkt op *Philadelphus coronarius*, maar heeft een schaars tot redelijk behaarde bloembodem, zuiverwitte bloemen en ruw behaarde stijlen (honingschijf kaal).

Philadelphus 'Snowdwarf' - Lemoinei Groep (Ottawa Research Station, Canada, 1986)
Lage, opgaande struik, 0.5-0.8 m hoog. Bladeren schaars behaard, getand, groen, 3-6 × 2-4 cm (veg.), 2-3 × 1-2 cm (gen.). Bloemen gevuld, sterk geurend, wit, meestal in 5-bloemige bloeiwijzen, diameter 3-4 cm. Kelkbladen 4-7, evenals de bloembodem (vrijwel) kaal. Kroonbladen ca. 30, zowel de buitenste als de binnenste rondachtig en gaafrandig. Goed winterhard.
Het is een kruising tussen *Philadelphus* 'Virginal' × *P.* 'Manteau d'Hermine' en *P.* 'Silvia'.
Deze cultivar verschilt van de andere dwergvormen 'Dame Blanche' en 'Manteau d'Hermine', met name vanwege de volledig gevulde bloemen.
In Canada is de plant kwekersrechtelijk beschermd.

Philadelphus 'Snowgoose' - Lemoinei Groep (Plant Research Centre, Ottawa, Canada, 1986)
Opgaande struik, 1-1.5 m hoog. Bladeren donkergroen, getand, 2-6 × 2-4 cm (veg.). Bloemen sterk geurend, gevuld, wit, vrij groot, in dichte trossen.
Dit is een kruising tussen de cultivars 'Frosty Morn' en 'Bouquet Blanc'.
Philadelphus 'Snowgoose' is in Canada kwekersrechtelijk beschermd.

Philadelphus 'Switezianka' - Burfordensis Groep (A. Wroblewski, Kórnik, Polen, 1970)
Langzaam groeiende losse struik, tot 1.5 m hoog, met dunne twijgen. Bladeren 3-7 cm lang, van onderen viltig behaard. Bloemen enkel, soms iets gevuld, in dichte 5-9-bloemige trossen (as 1-4 cm), diameter ca. 4 cm, met 5-6 kroonbladen.
Deze cultivar is een zaailing van *Philadelphus* 'Virginal' en is genoemd naar een waternimf van het meer van Switez, vermeld in een gedicht van A. Mickiewicz.
De plant lijkt op *Philadelphus* 'Albâtre', maar is meer behaard en heeft minder gevulde bloemen.

Philadelphus 'Sybille' - Purpureo-maculatus Groep (Lemoine, 1913)
Kleine struik, tot 1.2 m hoog, met gebogen takken. Bladeren breed eirond, ca. 4 cm lang. Bloemen enkel, sterk geurend, in 1-3-bloemige trossen, wijd openstaand, diameter 4-5 cm, wit met paarsrood centrum. Kroonbladen gefranjerd.
De cultivar 'Sybille' is een triploïde hybride.

Philadelphus 'Thelma' (F.L. Skinner, Dropmore, Manitoba, Canada, 1939)
Vrij lage struik met kastanjebruine schors. Bladeren (generatief) 2-2.5 × 0.5-1 cm, vrij schaars behaard. Bloemen wit, enkel, komvormig, in 3-5- bloemige trossen, diameter 1.5-3 cm.
Deze cultivar is door bovenstaande kweker in de handel gebracht, maar over de oorsprong is verder niets bekend. Het is mogelijk een vorm van *Philadelphus purpurascens*.

Philadelphus 'Velléda' - Lemoinei Groep (Lemoine, 1923)
Lage struik. Bladeren (vegetatief) 3-5 cm lang. Bloemen enkel, meestal solitair, soms met 3 of 5 per tros, zwak geurend, wit, wijd openstaand, diameter ca. 2.5 cm. Kroonbladen rondachtig. Meeldraden 20-25.

Philadelphus 'Voie Lactée' - Burfordensis Groep (Lemoine, 1905)
Tot 2.5 m hoog. Bladeren (vegetatief) 8-11 cm lang, schaars behaard. Bloemen enkel, in 1-5-bloemige bloeiwijzen, wit, zwak geurend, diameter ca. 4 cm, wijd openstaand, met 5 of 6 rondachtige kroonbladen. Bloembodem en kelk schaars behaard. Meeldraden 40-50.
Deze cultivar heeft veel kenmerken van *Philadelphus inodorus.*

Philadelphus White Rock® – zie **Philadelphus 'Pekphil'**

Philadelphus 'Yellow Hill' - Virginalis Groep (J. van Griethuizen, Hazerswoude, Nederland, 1993)
Dit is een geelbladige mutant uit *Philadelphus* 'Virginal'. De plant groeit ietwat compacter en langzamer dan 'Virginal'. Het blad is geel en naarmate er meer zon is, wordt het geler. Bloemen gevuld en sterk geurend.
'Yellow Hill' was één van de nieuwigheden van Plantarium 1993.

Philadelphus 'Zhemczug' - Virginalis Groep (N. Vechov, USSR, 1951?)
Tot 2 m hoge struik met kastanjebruine schors. Bladeren 6-12 cm lang, (donker)groen, van onderen viltig behaard. Bloeiwijze gedrongen, 3-5- bloemig, met 0-1 cm lange bloemas. Bloemen gevuld, niet of zwak geurend, diameter ca. 7 cm, met ca. 35 kroonbladen. Bloembodem en kelk viltig behaard. Bloeitijd midden-vroeg.
Opvallend zijn de zeer grote, gevulde bloemen.

AANBEVOLEN SORTIMENT

Laag (< 1 m) (voor fijn plantsoen, kleine tuinen en rotstuinen):
'Dame Blanche', 'Manteau d'Hermine' en 'Silberregen'.

Middelhoog (1-2 m) (voor halffijn plantsoen en middelgrote tuinen):
(midden-)vroeg bloeiend: *coronarius* 'Aureus', 'Innocence', 'Lemoinei', 'Schneesturm', 'Slavinii' en 'Snowbelle'.
(midden-)laat bloeiend: 'Albâtre', 'Beauclerk', 'Belle Etoile', 'Frosty Morn' en 'Virginal'.

Hoog (> 2 m) (onderhoudsarm plantsoen en grote tuinen):
coronarius, 'Hidden Blush', lewisii 'Waterton', 'Limestone' en pubescens.

Dicht vertakt (voor vakbeplanting):
'Albâtre', *coronarius*, *coronarius* 'Aureus', 'Lemoinei', *lewisii* 'Waterton'.

Sterk geurend:
'Beauclerk', 'Belle Etoile', *coronarius*, 'Dame Blanche', 'Hidden Blush', 'Innocence', 'Lemoinei', 'Silberregen', 'Snowbelle' en 'Virginal'.

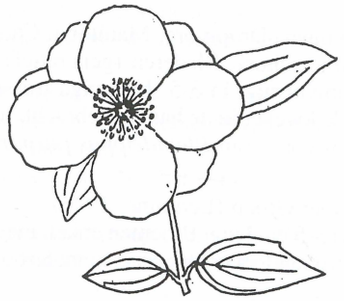

GEBRUIKSWAARDETABEL PHILADELPHUS

Soort/cultivar	Winter-hard	Hoogte (m)	BLAD lengte (cm)	BLAD kleur	BLOEM aantal p. tros	BLOEM type	BLOEM geur	BLOEM kleur	BLOEM diam. (cm)	Bloeitijd
'Albâtre'	goed	1-1.5	4-8	(d.)groen	3-7	half gevuld	redelijk	wit	± 4	mid.laat
'Beauclerk'	matig	1.5-2	6-9	groen	1-5(- 7)	enkel	z. sterk	(purper)wit	± 6.5	laat
'Belle Etoile'	redel.	1-1.5	5-8	l.groen	1-5	enkel	sterk	(purper)wit	± 6	laat
'Bouquet Blanc'	goed	1.5-2	5-10	d.groen	5-9	(h.)gevuld	redelijk	wit	± 4	mid.laat
'Buckley's Quill'	goed	1-2	5-8	groen	5-7(- 9)	gevuld	redelijk	wit	± 4	mid.vroeg
'Burfordensis'	goed	1.5- 2.5	6-9	(d.)groen	5-9	enkel	redelijk	wit	± 5	mid.vroeg
coronarius	z.goed	1.5-3	5-9	(d.)groen	5-9	enkel	sterk	roomwit	± 2.5	vroeg
- 'Aureus'	z.goed	1-2	5-9	geelgroen	5-9	enkel	redelijk	roomwit	± 2.5	vroeg
- 'Variegatus'	z.goed	1-2	5-9	witbont	5-9	enkel	redelijk	roomwit	± 2.5	vroeg
'Dame Blanche'	goed	0.4- 0.8	2-6	(d.)groen	3-9	enk.- h.gev.	z. sterk	wit	± 3	mid.laat
delavayi	goed	2-4	5-14	(d.)groen	5-9	enkel	sterk	wit	± 2.5	vroeg
'Falconeri'	goed	2-3	5-9	groen	3-5(- 9)	enkel	zwak	wit	± 3.5	mid.vroeg
'Frosty Morn'	z.goed	1-1.5	3-5	groen	3-7	gevuld	redelijk	wit	± 4	mid.laat
'Glacier'	goed	1-2	4-7	(d.)groen	5-9	gevuld	matig	wit	± 2.5	mid.laat
'Hidden Blush'	goed	2-3	8-12	groen	3-9	enk.	sterk	wit	± 5	laat
'Innocence'	goed	1-2	4-7	geelbont	5-7	enk.- h.gev.	sterk	wit	± 3.5	mid.laat
inodorus	goed	1-3	5-9	groen	1-3(- 9)	enkel	zwak	wit	± 4	mid.laat
- var. grandiflorus	goed	1-3	5-11	groen	1-3(- 9)	enkel	zwak	wit	± 4.5	mid.laat
'Lemoinei'	goed	1-2	3-6	(l.)groen	1-7	enkel	sterk	wit	± 3.5	mid.vroeg
lewisii	z.goed	2-3	4-8	groen	(1-)5- 11	enkel	matig	wit	± 4	mid.laat
- 'Waterton'	z.goed	1.5- 2.5	5-8	groen	5-11	enkel	matig	roomwit	± 3.5	mid.laat
'Limestone'	goed	2-3	5-9	groen	7-18	enkel	rede	roomwit	± 4	mid.laat
'Mant. d'Hermine'	goed	0.2- 0.6	3-5	(l.)groen	3-5(- 9)	(h.)gevuld	zwak	roomwit	± 3	mid.vroeg
'Minn. Snowflake'	z.goed	1.5- 2.5	7-12	groen	3-9	gevuld	redelijk	wit	± 4.5	mid.laat
'Norma'	goed	1-2	5-8	(l.)groen	3-5	enk.- z.gev.	z.zwak	wit	± 4.5	mid.vroeg
pekinensis	goed	1.5-2	5-9	groen	(3-)5- 9	enkel	redelijk	(room)wit	± 2.5	vroeg
pubescens	goed	2.5-4	4-12	groen	5-11	enkel	redelijk	(room)wit	± 3.5	laat
'Schneesturm'	goed	1-2	3-8	(d.)groen	5-9 (h.)	gevuld	matig	wit	± 4	mid.vroeg
'Silberregen'	goed	0.4- 0.8	3-4	(l.)groen	1	enkel	z.sterk	wit	± 4	mid.laat
'Slavinii'	goed	1.5- 2.5	8-12	(l.)groen	(1-)3- 5	enkel	zwak	wit	± 5.5	mid.vroeg
'Snowbelle'	goed	1-1.5	5-8	d.groen	5-7(- 11)	gevuld	sterk	wit	± 5.5	vroeg
subcanus	goed	2.5-4	4-14	groen	5-25	enkel	redelijk	wit	± 3	mid.vroeg
'Virginal'	goed	1.5- 2.5	6-12	d.groen	(3-)7- 9	(h.)gevuld	sterk	wit	± 4.5	mid.laat

VERKLARINGEN

De bladlengte geldt voor de bladeren aan de vegetatieve scheuten.

Voor de bloeitijden geldt:
vroeg = ca. eind mei - begin juni
mid.vroeg = ca. eerste helft juni
mid.laat = ca. tweede helft juni
laat = ca. eerste helft juli.-

Voor de bladkleur geldt:
d.groen = donkergroen
(d.)groen = groen tot donkergroen
l.groen = lichtgroen
(l.)groen = lichtgroen tot groen

Voor het bloemtype geldt:
(h.)gevuld = halfgevuld tot gevuld
z. gev. = zwak gevuld

LITERATUUR:

BEAN, W.J.: Trees & Shrubs, hardy in the British Isles, vol.4, ed.8 - John Murray Ltd, Londen, 808 p., 1976.
BOOM, B.K.: Nederlandse Dendrologie, ed.12 - H. Veenman & Zn. BV, Wageningen, 454 p., 1982.
BUGAŁA, W.: New varieties of Mock Orange (*Philadelphus*) bred by A. Wroblewski in Kórnick Arboretum - Arboretum Kórnickie 15: 51-60, 1970.
DAVIDSON, C.G. & V. ORR: *Philadelphus* (Mock Orange) Report - Morden Research Station, Canada, 31 p., 1987-1990.
DOLATOWSKI, J.: Cultivars of Mock Orange cultivated in Poland - Arbor. Kórnickie 31: 39-62, 1986.
EITEL, B.T.: A study of the horticultural species, varieties and clones of the genus *Philadelphus* - Ohio Nursery Notes 23 (10): 1-9, 1954.
GROOTENDORST, H.J.: Het *Philadelphus*-sortiment - De Boomkwekerij 5 (2): 12- 14, 1949.
GROOTENDORST, H.J.: Het *Philadelphus*-sortiment, aanvullend keuringsrapport - De Boomkwekerij 12 (9): 73, 1957.
HETTERSCHEID, W.L.A. & W.A. BRANDENBURG: Culton versus Taxon: conceptual issues in cultivated plant systematics - Taxon 44: 161-175, 1995.
HILLIER: Hillier's Manual of Trees & Shrubs, ed.6 - David & Charles, Londen, 704 p., 1994.
HU, S.Y.: A monograph of the genus *Philadelphus* - Journ. Arnold Arb. 35: 275-333 (1954), 36: 52-109 (1955), 37: 15-90 (1956), 1954-1956.
HUXLEY, A.: New Royal Horticultural Society Dictionary of Gardening, vol.3- The Macmillan Press Ltd, Londen, 790 p., 1992.
KOEHNE, E.: *Philadelphus* - Gartenflora: 450-451, 486-488, 500-508, 541-542, 561-563, 596-597, 618-619, 651-652, 1896.
KOEHNE, E.: Zur kenntnis der Gattung *Philadelphus* - Mitt. Deut. Dendr. Ges.: 200-209, 1904.
KRÜSSMANN, G.: Handbuch der Laubgehölze, Band II - P. Parey, Berlijn- Hamburg, 466 p., 1977.
LAAR, H.J. VAN DE & P.C. DE JONG: Naamlijst van houtige gewassen, ed.5 (geheel herzien) - Proefstation voor de Boomkwekerij, Boskoop, 426 p., 1995.
NANNENGA-BREMEKAMP, N.E.: The Genus *Philadelphus* in the Netherlands - Vakgroep Plantentaxonomie, Landbouwuniversiteit, Wageningen (intern rapport), 94 p., 1991.
REHDER, A.: New species, varieties and combinations: *Philadelphus* - Journ. Arnold Arb. 1: 195-203, 1920.
REHDER, A.: Manual of cultivated Trees and Shrubs, ed.2 - The Macmillan Company, New York, USA, 996 p., 1947.
SVEJDA, F.: Buckley's Quill and Snowbelle Mock Oranges - Can. J. Plant Sci. 59: 879-882, 1979.
TREHANE, R.P. (ED.), B.R. BAUM, C.D. BRICKEL, W.L.A. HETTERSCHEID, A.L. LESLIE, J. MCNEILL, S.A. SPONGBERG & F. VRUGTMAN: International Code of Nomenclature for Cultivated Plants, 1995.
WRIGHT, D.: *Philadelphus* - The Plantsman 2: 104-116, 1980.
WYMAN, D.: New plants registered, *Philadelphus* 'Audrey' and *P.* 'Marjorie' - Arnoldia 23 (9): 118, 1963.
WYMAN, D.: The Mock Oranges - Arnoldia 25 (5): 29-36, 1965.

SUMMARY

At the Research Station for Nursery Production in Boskoop the assortment of *Philadelphus* has been on trial for its practical value from 1983 to 1995. The trials were carried out on the request of the Royal Boskoop Horticultural Society (KVBC). The purpose of the trials was a greater understanding their use and practical value and to try and solve the nomenclatural problems.
From botanical gardens and nurserymen in the Netherlands and from abroad a collection of more than 100 different species, hybrids and cultivars were collected. The plants were provisionally identified and documented (herbarium, descriptions and slides). In close co-operation with the KVBC the plants were judged on their quality as garden plants and for public parks. Among other considerations attention was paid to habit, freedom of flowering, fragrance and general impression. On the basis of this, a list of the recommended species and cultivars is compiled paying special attention to their practical use (low, mid-high, high, densely branched and strongly fragrant forms). Two of the recommended cultivars are (still) relatively unknown, *Philadelphus* 'Limestone' (newly named; syn. *P.* 'Alabaster') and *P.* 'Hidden Blush' (newly named). Both cultivars will be distributed via the Research Station in autumn 1996.

P. 'Limestone' was distributed by the Kórnik Arboretum (Kórnik, Poland) as *P.* 'Alabaster'. However this last name is invalid for it is a literal translation of the name of the older French cultivar 'Albâtre'. Therefore it was given the new name 'Limestone'. It is a strong growing, to 3 m high, free flowering shrub, with large racemes of numerous single, creamy-white flowers. Flowering time is mid-late.
P. 'Hidden Blush' is cultivated in the Netherlands under the name *P.* × *monstrosus* and possibly also as *P. pubescens* and/or *P. grandiflorus*. From its characteristics this plant is an intermediate form of *P. pubescens* and *P.* × *monstrosus*. It has been selected, because there does not excist a tall, late-flowered cultivar of *Philadelphus* and because this form is a very good one, which is easily distinguished. In addition to the very solid habit and late flowering, this cultivar is charcterized by its reddish- brown (very) young leaves, the long racemes and the white, single to slightly double, large flowers. Furthermore, the petals are typically somewhat reversed at the tip, through which a more or less small pointed channel is formed. Moreover the petals are not infrequentely somewhat purplish-red at the base. The name 'Hidden Blush' is derived from this last characteristic.
A "new" and better more well-balanced classification of the (hybrid)cultivars has been prepared comprising 4 cultivar groups. The classification is similar in respect to that of H.J. Grootendorst (1956) differing as it does from the classification into 5 cultivar groups of Rehder, which is commonly followed at the present times. The proposed classification into cultivar groups is in accordance with the new rules of the ICNCP (International Code of Nomenclature for Cultivated Plants).
The following 4 cultivar groups are distinguished:
1. Purpureo-maculatus Group.
Flowers (creamy)white with purplish-red centre. Habit low to medium sized (0,3-2 m). Leaves small to medium sized (2-8 cm long) on the nonflowering shoots.
2. Lemoinei Group.
Flowers (creamy)white. Habit low to medium sized (0,2-2 m). Leaves small, on the flowering shoots always and on the nonflowering shoots nearly always shorter than 5 cm.
3. Virginalis Group.
Flowers (creamy)white, mainly (semi)double. Habit medium sized to large (1- 4 m). Leaves medium sized to large, on the nonflowering shoots mainly longer than 5 cm.
4. Burfordensis Group.
Flowers (creamy)white, mainly single. Habit medium sized to large (1-4 m).Leaves medium sized to large, on the nonflowering shoots mainly longer than 5 cm.

In this article this cultivar classification is considered at length, beginning with a short introduction to the genus. Then follow descriptions of the most important species and cultivars in the Netherlands. These are commonly grown and sold in the Netherlands and/or are recommended as a result of these trials. This is followed by shorter descriptions of the less important cultivars. The considered cultivar group is given behind the cultivar name, excepting those cultivars that do not belong to one of the four cultivar groups, or where their origin is not yet known.
Finally a table of their practical value is given in which the important species and cultivars are mentioned plus a list of recommended cultivars.

ZUSAMMENFASSUNG

Auf der Versuchsanstalt für die Baumschule in Boskoop hat von 1983 bis 1995 eine Sortiments- und Gebrauchswertuntersuchung von *Philadelphus* stattgefunden. Diese Untersuchung wurde auf Veranlassung der Königlichen Vereinigung für Boskooper Kulturen (KVBC) durchgeführt. Ziel war es, den Einblick in die Verwendungsmöglichkeiten zu vergrößern und die herrschenden Nomenklaturprobleme zu lösen. Aus in- und ausländischen botanischen Gärten und Baumschulen wurde eine Sammlung von ungefähr 100 verschiedenen Arten, Artenhybriden und Cultivaren (Sorten) zusammengestellt. Die Pflanzen wurden soweit möglich identifiziert und dokumentiert (Herbarium, Beschreibungen und Dias). In Zusammenarbeit mit der KVBC wurde die Sammlung nach ihrer Qualität als Garten- und Grünanlagenpflanze beurteilt. Dabei wurde unter anderen auf die Wuchsweise, den Blütenreichtum, den Blütenduft und den Gesamteindruck geachtet.

Auf dieser Basis wurde eine Liste mit empfohlenen Arten und Cultivaren für verschiedene Verwendungsmöglichkeiten zusammengestellt (niedrige Formen, mittelhohe Formen, hohe Formen, dicht verzweigte Formen und stark durftende Formen). Zwei der empfohlenen Cultivare sind noch (ziemlich) unbekannt, *Philadelphus* 'Limestone' (neu benannt; syn. *P.* 'Alabaster') und *P.* 'Hidden Blush' (neu benannt). Beide Cultivare sollen im Herbst 1996 durch die Versuchsanstalt herausgebracht werden. *P.* 'Limestone' wurde durch das Kórnik Arboretum (Polen) als *P.* 'Alabaster' in Umlauf gebracht. Dieser Name ist jedoch ungültig (wörtliche Übersetzung des älteren französischen Cultivars 'Albâtre'). Darum hat die Pflanze den neuen Namen 'Limestone' erhalten. Sie ist ein kräftig wachsender, bis 3 m hoher, reichblühender Strauch, mit großen, vielblütigen Trossen und einfachen, cremeweißen Blüten. Die Blüte ist mittel-spät.

Philadelphus 'Hidden Blush' ist in den Niederlanden in Kultur unter dem Namen *P.* × *monstrosus* und möglicherweise auch als *P. pubescens* und/oder *P. grandiflorus*. Nach den Merkmalen handelt es sich um eine Zwischenform von *P. pubescens* und *P.* × *monstrosus*. Weil von dem hohen, spät blühenden *Philadelphus* noch keine Cultivare bestehen und weil diese Form eine sehr gute ist, die sich darüber hinaus einfach unterscheidet, wurde ihr der neue Name *P.* 'Hidden Blush' gegeben. Neben der sehr robusten Wuchsweise und der späten Blüte, zeichnet sich dieser Cultivar durch das rotbraune (sehr) junge Blatt, die langen Dolden und die weißen, einfachen bis schwach gefüllten, großen Blüten aus. Typisch ist weiter, daß die Kronblätter an der Spitze leicht umgebogen sind, wodurch eine spitzzulaufende Rinne entsteht. Darüber hinaus sind die Kronblätter nicht selten an der Basis leicht lila-rot gefärbt. Aus diesem letzten Kennzeichen ist der Name 'Hidden Blush' entstanden.

Es wurde eine "neue", mindestens genauso wichtige Einteilung der (Hybrid-)Cultivare in vier Cultivargruppen vorgenommen. Diese Einteilung stimmt inhaltlich überein mit der Einteilung die H.J. Grootendorst (1956) vorgenommen hat, und sie weicht teilweise ab von der derzeit gebräuchlichsten Einteilung von Rehder in 5 Cultivargruppen. Die vorgeschlagene Einteilung in Cultivargruppen ist konform der neuen Richtlinien des ICNCP (International Code of Nomenclature for Cultivated Plants). Die folgenden 4 Cultivargruppen werden unterschieden:

1. Purpureo-maculatus Gruppe
Blüten (creme)weiß mit lilarotem Zentrum. Wuchsweise niedrig bis mittelhoch (0.3-2m). Blätter klein bis mittelgroß, an den nicht-blühenden Trieben 2-8 cm lang.
2. Lemoinei Gruppe
Blüten (creme)weiß. Wuchsweise niedrig bis mittelhoch (0.2-2m), Blätter klein, an den blühenden Trieben immer und an den nicht blühenden Trieben fast immer kürzer als 5 cm.
3. Virginalis Gruppe
Blüten (creme)weiß, überwiegend (halb)gefüllt. Wuchsweise (mittel)hoch (1-4 m). Blätter (mittel) groß, an den nicht blühenden Trieben überwiegend länger als 5 cm.
4. Burfordensis Gruppe
Blüten (creme)weiß, überwiegend einfach. Wuchsweise (mittel)hoch (1-4 m). Blätter (mittel)groß, an den nicht blühenden Trieben überwiegend länger als 5 cm.

In diesem Artikel wird, nach dem Bericht über die allgemeinen Gegebenheiten der Gattung, ausführlich auf die Cultivareinteilung eingegangen. Danach folgen die Beschreibungen der für die Niederlande wichtigsten Arten und Cultivare. Diese werden in den Niederlanden ziemlich viel bis viel gehandelt und/oder auf Veranlassung dieser Untersuchung empfohlen. Danach folgen die weit weniger umfangreichen Beschreibungen des weniger wichtigen Sortimentes. Hinter den Cultivarbezeichnungen wird gegebenenfalls die Cultivargruppe genannt. Wenn der besprochene Cultivar nicht zu einer der vier Cultivargruppen gehört oder wenn dies (noch) undeutlich ist, wird nichts angegeben.
Am Ende des Artikels wird für die wichtigsten Arten und Cultivare eine Gebrauchswerttabelle angegeben. Zum Schluß folgt die Liste mit den empfohlenen Cultivaren.

Philadelphus coronarius

Philadelphus coronarius 'Aureus'

Philadelphus 'Silberregen'

Paulownia fargesii